

DIDZA' DXI'A BUZUJË' LU GUICH SAN MARCOS

Lban benë' Juan, bönni' buquilë' bunách nis

¹ Cni gzu lau didza' dxi'a ca guc queë' Jesucristo, Zxi'në' Dios.

² Butság lë na' buzujë' lu guich Isaías, bönni' bëtë didza' uláz queë' Dios, le gnë' Dios: Byutsca'. Rsöla'a bönni' gbaz quia', nörë' Lau'. Lë' upë'ë nöz ga tödu'.

³ Yön chi'ë bönni' ulidzë' zidzj lu latj ca'z, gnë': “Gul-pá' nöz gdxin queëli' Xanru'. Gul-bíj li yugu' nöz las tödë'.”

⁴ Lë ni butság, le ruquilë' bunách nis Juan lu latj ca'z, len runë' lban quië la'díl bunách nis, bönni' na' gulubí'i láchxi'quë' quië unít lahuë' Dios ca nac dul-la' nabága'quë'.

⁵ Gularúj bunách zian yúgu'të yödz luyú Judea lenca' Jerusalén, yjaquë' ga na' zoë' Juan, ati' Juan na' buquilë' lequë' nis lu yegu Jordán, bönni' na' gulaxóalëpë' dul-la' nabága'quë'.

⁶ Nacuë' Juan lari' náquini lítsa'ba' böa' len tu pan guid núguë'ë lë'ë. Rahuë'-ba' böchi'zú len ri'jë' le zxix qui bözdau'.

⁷ Runë' lban Juan, rnë':

—Zi'a zë'ë bönni' töd na'a, naprë' yöl-la' uná bë' ca neda'. Cutu naca' neda' lsaca' yechua', gleycja' lölä' nudë'ë.

⁸ Neda' ruquila' lbi'ili' nis, san Lë' gunë' le rulu'z yöl-la' rdil nis ni, uchizië' lbi'ili' Dios Bö' La'y.

Rdilë' Jesús nis

⁹ Tu dza ni' brujë' Jesús yödz Nazaret luyú Galilea, ati' buquilë' Lë' nis Juan na' lu yegu Jordán.

¹⁰ Cati' burujë' lu nis Jesús, la' na'z blé'inë' gyalj luzxbá len ruhuötjë' Dios Bö' La'y, ruluí' cuinë' ca budödu', dusóalenë' Lë'.

¹¹ Byön chi'i nu rui' didza' yehua' yubá, rna:
—Li' nacu' Zxi'na'. Nadxi'ida' Li' len rdzag ladxa'a Li'.

Rë'ni tu' xöhui' ugáp Jesús dul-la'

¹² Ni'r bayúdx bchë'ë Jesús lu latj ca'z Dios Bö' La'y.

¹³ Choa' dza gzoë' Jesús latj ca'z na', ati' gu'ni Satanás tu' xöhui' ugáp Jesús dul-la'. Gzoë' Jesús ga ni' ta'daba' böa' guixi' dzö'ba' guí'adau'. Gláclenë' Jesús gbaz la'y queë' Dios, gulagu'ë le gdahuë'.

Rusëdnë' bunách Jesús luyú Galilea

¹⁴ Gdöd gulagu'ë Juan na' lidx guia, zijë' Jesús luyú Galilea. Runë' lban ni' qui didza' dxi'a ca rna bë'ë Dios.

¹⁵ Cni rnë':
—Chbdxin dza. Chzoa duná bë'ë ni Dios. Gul-bí'i ládxi'li' len gul-tsejlë' didza' dxi'a ni.

Rulidzë' Jesús tapë' bönni' uzön bö

¹⁶ Tsal ni' rdë' Jesús ra' nis zxön qui Galilea, blé'inë' Simón len Andrés, bönni' böchë'ë Simón na'. Nacquë' uzön bö len ta'chiljë' yöxj bö quequë' lu nis na'.

¹⁷ Gudxë' lequë' Jesús, rnë':
—Gul-dutá' neda', ati' guna' ga gchë'li' quia' bunách, gunli' ca runli' rzönli'-ba' bö.

18 La' guluca'ntë' yöxj quequë', zjáclenë' Jesús.

19 Gdödë' Jesús yeláti'dau' ni'l ati' ni' blé'inë' Jacobo len Juan, yugu' zxi'në' Zebedeo, nacu'ë lë'i bárcodau' quequë', tu'únë' yöxj bö' quequë'.

20 La' bulidztë' lequë' Jesús, ati' guluca'në' xuzquë' Zebedeo, dzaguë' yugu' huen dxin queë' lë'i bárcodau' na', ati' zjáclenë' Jesús.

Tu bönni' yu'u lë' bö' xöhui'

21 Guladxinë' yödz Capernaum Jesús len bönni' da'quë' Lë'. Cati' ni' nac dza la'y quequë' bönni' judío, gyazië' Jesús yu'u ga tu'dübë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, ati' ni' gzu lahuë' rusëdnë' nup nudubgac ni'.

22 Gulubannë' ca na' rusëdnë' Jesús, le rusëdnë' ca runë' bönni' dë lu në'ë len clëg ca tunë' bönni' gdau' usëdi.

23 Zoatë' ca' ni' lu yu'u ga na' tu'dübë' tu'sëdë' queë' Dios tu bönni' yu'u lë' bö' xöhui', ati' grödxylë' bönni' na',

24 rnë':

—¿Bizxa rál-la'tu' quiu', Jesús, bönni' Nazaret? ¿Za'tsu' usnituu' netu'? Núnbë'a Li', nacu' Bönni' La'y queë' Dios.

25 Buzeynë' lei ba nadx Jesús, rnë':

—Bseyj ru'u len burúj lu bönni' ni.

26 Ni'r buxiztsca bönni' na' yu'u lë' bö' xöhui' na', ati' grödxya'a zidzj, len la' burujtë.

27 Gulubannë' yúgu'të bönni' nacu'ë ni', ati' gulanabi lza'quë', ta'në':

—¿Bizxa caz lë ni? ¿Naru' nactsa zxba cub? Len yöl-la' uná bë' rna bé'inë' yugu' bö' xöhui', ati' tun ca rnë'.

28 La' gzëtë didza' qui yöl-la' huac queë' Jesús, gulayöni bunách gdutë luyú Galilea na'.

Ruúnë' Jesús xna'nu ngul queë' Pedro

29 Ni'r burujë' Jesús lu yu'u ga na' tu'dubë' tu'sedë' queë' Dios, len la' gyéajlentë' Jacobo len Juan, guladxinë' lidxquë' Simón len Andrés.

30 Ni' dënu xna'nu ngul queë' Pedro, yu'unu tu xla. La' gulaguíxjöi'tenë' Jesús ca rac queënu.

31 Ni'r gbiguë'ë Jesús, ati' gdel-lë'ë na'nu, bchisë'-nu. La' burujtë tu xla na' yu'unu, ati' bupa'nu le glahuë'.

Ruúnë' Jesús zian nup te'i

32 Cati' chrdzö', ca gdxia gbidz, la' djuá'gactë' ga zoë' Jesús yúgu'të nup te'i len bönni' yu'u lequë' bö' xöhui'.

33 Gulaguír ga nu ryaz yu'u ga na' zoë' Jesús yúgu'të bunách lu yödz.

34 Jesús bunë' zian nup te'i, nac zian guidzhuë' té'inë'. Bubijë' ca' zian bö' xöhui' yu'ugac bunách na'. Cutu bë'ë latj la'në bö' xöhui' na' le núnbë'gac Lë' Nu naquë'.

Runë' lban Jesús luyú Galilea

35 Zí'adau' gyasë' Jesús, ni' nac chul. Brujë' yödz na', zijë' tu latj ca'z, ati' ni' bulidzë' Dios.

36 Zajtiljquë' Jesús Simón len nup nacua'len lë'.

37 Cati' yajxáca'quë' Lë', të' Lë':

—Tu'guílj Li' yúgu'të bunách.

38 Ni'r gudxë' lequë' Jesús, rnë':

—Huayejru' yugu' dzag yödz, quië guna' ca' lban ni'. Qui lë ni na' bruja'.

³⁹ Cni guc, gdödë' Jesús gdu luyú Galilea, runë' lban lu yu'u gap tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío len rubijë' bö' xöhui' yu'ugac bunách.

Bönni' ré'inë' huë' nudzu' ruzöd

⁴⁰ Bdxinë' ga zoë' Jesús bönni' ré'inë' huë' nudzu' ruzöd. Buzechu zxibë' len gúta'yuë' lahuë', rnë':
—Chqui' rë'nnu', huac unu' neda'.

⁴¹ Buechi' ladxë'ë lë' Jesús. Bulí në'ë, gdanë' lë' len gudxë' lë':

—Rë'nda'. Chnuhuöacu'.

⁴² Ca gnë' ca', la' bunittë huë' ré'inë', böaquë' dxí'adau'.

⁴³ Ni'r buzeynë' bach bönni' na' Jesús len la' busöla'të' lë'.

⁴⁴ Cni gudxë' lë':

—Nutu nu gui'u ca bena' quiu', san gyeaj, yajluí' cuinu' lahuë' bxuz, len yajnödzej quië le böacnu' li' qui gdau' ca na' gna bë'ë Moisés, lë na' uluí'i bunách chnuhuöacu'.

⁴⁵ Burujë' bönni' ni len gzu lahuë' rguíxjöi'në' bunách zian ca guc queë'. Le buzë' didza' ni, cutur guc tsazië' yalj lulu nitú lu yödz Jesús, san gzoazë' ni'l gap nac lu latj ca'z. Ga ni' zoë' Jesús guladxín lahuë' bunách yúgu'të yödz.

2

Bönni' ré'inë' huë' nacu'në' bin

¹ Cati' chgdöd chop tsonn dza, buazië' Jesús yödz Capernaum, ati' gzë didza' zoë' yu'u.

² La' guludubtë bunách zian ga na' zoë' Jesús, ga bdxintë cutur gzxaqui' la'cu'ë ni', ni ra' yu'u, ati' Jesús benë' lban qui xtidzë'ë lauquë'.

³ Ni'r guladxinë' ga na' zoë' Jesús tapë' bönni', nua'quë' tu bönni' huë' nacu'në' bin.

⁴ Cutu guc la'dxinë' lahuë' Jesús le nacuá' ni' bunách zian. Qui lë ni na' gulasaljë' cju'u ca dödl ga zoë' Jesús. Cati' budx guludxië' yeru na', ni' guluzötjë' le deynë' bönni' huë' na'.

⁵ Cati' gúquibe'inë' Jesús ca na' ta'yejlë'ë Lë', gudxë' bönni' huë' na':

—Zxi'na', chbunít lahua' li' ca nac dul-la' nabagu'u.

⁶ Rö'quë' ni' la'quë' bönni' gdau' usëdi, ta'zá' ládxi'quë', ta'në':

⁷ “¿Bizx quië ru'ë cni didza' bönni' ni? Ruca'në' ca'z Dios. Nutu nu bönni' gac unít lahuë' dul-la'. Tuzë' Dios gac gunë' lë ni.”

⁸ La' gúquibe'itenë' Jesús le ta'zá' ládxi'quë', ati' gudxë' lequë':

—¿Bizx quië rza' ládxi'li' cni?

⁹ Cutu nac baníg nu guiëz bönni' huë' ni chbunít lau dul-la' nabaguë'ë, san nac baníg nu gun ga huöasë' len u'ë le deynë' len uzë'i ni'ë.

¹⁰ Guna' le gac bë' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, dë lu na'a luyú ni unít lahua' dul-la' nabága'gac bunách.

Ni'r Jesús gudxë' bönni' huë' na':

¹¹ —Li' rëpa': “Gyas. Bua' le deynu' len böaj lidxu'.”

¹² La' gyastë' bönni' huë' na', bu'ë le gúti'në' len burujë' laugac yúgu'të nup nacuá' ni'. Gulubannë' yúgu'të' len gulagu'ë Dios yöl-la' ba, ta'në':

—Gatga rlé'initu' le cni.

Jesús rulidzë' Leví

13 Burujë' yödZ Capernaum na' Jesús, gdödë' leyúbl ra' nis zxon. Guludúb ga zoë' Jesús bunách zian, ati' Lë' busëdnë' lequë'.

14 Cati' rdödë' ni' Jesús, blé'inë' Leví, zxi'në' Alfeo, rö'ë ga ruquizxjë' uláz qui yödZ zi'tu'. Jesús gudxë' lë':

—Gda' neda'.

La' gyastë' Leví na', zéajlenë' Jesús.

15 Gdöd guc lë ni, rö'ë Jesús rahuë' lu yu'u lidxë' Leví na', ati' röl'enquë' tsazxon Jesús len yugu' bönni' uséd queë' zian bönni' uquíZxj len yela'quë' bönni' ca'z. Cni guc, le rjaclen Jesús bunách zian.

16 Cati' gulalé'inë' Lë' bönni' gdau' tu'sëdi len yugu' bönni' gdau' fariseo, rö'ë rágulenë' tsazxon yugu' bönni' uquíZxj len yela'quë' bönni' ca'z, glë' yugu' bönni' uséd queë' Jesús, ta'në':

—¿Bizxa caz runtsë'? Ri'j rágulenë' yugu' bönni' uquíZxj len yela'quë' bönni' dul-la'.

17 Byönnë' Jesús didza' ni tu'ë len gudxë' lequë':

—Cutu naquínigac nu un bunách nup nacué' dxi'a, san nup te'i naquínigac nu un bunách. Za'a neda', clëg dulíZgaca' bunách tsahui', san rulíZgaca' bunách dul-la' quië lubí'i ládxi'gac.

Ru'ë Jesús didza' qui yöl-la' run gubás

18 Tu dza ni' tunë' gubás bönni' da'quë' Juan len bönni' da'quë' yugu' bönni' gdau' fariseo, ati' guladxín ga zoë' Jesús nup gulanabi Lë', ta'ná:

—¿Bizx quië tunë' gubás bönni' da'quë' Juan len bönni' da'quë' yugu' bönni' gdau' fariseo, san bönni' da'quë' Li' cutu tunë' gubás?

19 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':

—¿Naru' ráquitsali' lun gubás nup nacuá' lni queë' bönni' utság në'ë tsal ni' zóalenë' lequë' bönni' na' utság në'ë? Tsal ni' zóalenë' lequë' bönni' na' utság në'ë, cutu gac lunë' gubás.

²⁰ Gdxin dza cati' gduë' bönni' na' utság në'ë, cutur sóalenë' lequë', ati' dza ni'r lunë' gubás.

²¹ 'Nutu nu bönni' udë'ë tu lari' cubdau' lu lari' chnatëb, le uxú'n lari' cub na' len huachöza' lari' tëb na', ati' huaröza'r lari' tëb na'.

²² Lëzca' cni nutu nu bönni' quë'ë xisi uva cub lu rö'ö bidx náquini guid, le gal xisi uva cub na' len ulá'a rö'ö bidx na' náquini guid, ati' glalj xisi uva na' len gac ditj rö'ö náquini guid. Xisi uva cub lu rö'ö náquini guid cub ral-la' ca'aru'.

Ta'leycjë' deu dza la'y bönni' da'quë' Jesús

²³ Tu dza la'y quequë' bönni' judío, gdödë' Jesús gap dë yöl zxoá' xtil, ati' bönni' uséd queë' gulazú lauquë' ta'leycjë' deu ga dxia zxoá' xtil.

²⁴ Ni'r glë' Jesús bönni' gdau' fariseo, ta'në':

—Byutsca'. ¿Bizx quië tunë' bönni' da'quë' Li' le cutu ral-la' gunru' dza la'y?

²⁵ Jesús gudxë' lequë':

—¿Naru' cu nulábnili' ca benë' David cati' gdunë'? Byadzj le lahuë', lë' len nup nacua'len lë'

²⁶ ati' gyazië' lu yu'u queë' Dios cati' ni' naquë' bxuz blau Abiatar, len gdahuë' yöt xtil tu'cu'ë lahuë' Dios, lë na' cutu dë latj nu gagu, san tuz bxuz dë latj lahuë' lei. Bë'ë ca' le lahuë' bönni' nacuá'lenë' lë'.

²⁷ Ni'r Jesús gudxë' lequë':

—Dios benë' dza la'y quië luzí' xbey bunách, clëg benë' bunách quië lun chi'i dza la'y.

28 Qui lë ni na', neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, naca' Xani dza la'y.

3

Ruúnë' Jesús bönni' narequi' në'ë

¹ Leyúbl gyazië' Jesús tu lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío, ati' zoë' ca' ni' bönni' narequi' në'ë.

² Tu'yüë' Jesús bönni' gdau' ni' chqui' unë' bönni' na' dza la'y, le t'ënnë' luquíë' Lë'.

³ Ni'r gudxë' bönni' na' narequi' në'ë Jesús, rnë':
—Gyas len gzui laugac bunách ni.

⁴ Gnabnë' bunách ni' Jesús, rnë':
—¿Naru' dë latj gunru' le nac dxi'a cati' nac dza la'y o gunru' le cunác? ¿Naru' dë latj gunru' ga la'del-li' yöl-la' na'bán bunách o usnitru' lei?

Gulacué' dxiz bunách ni'.

⁵ Ni'r len yöl-la' rley queë', buyüë' Jesús bunách na' nacuá' gdu cuitië', ruhui'nnë' le nacquë' zid ladxi'. Gudxë' bönni' na' narequi' në'ë, rnë':

—Bli na'u.

Ni'r bulí në'ë bönni' na' ati' böactë dxí'adau' në'ë.

⁶ Ni'r gulurujë' bönni' gdau' fariseo ati' la' gluntë' tsazxön didza' len bönni' da'quë' Herodes bi lunë' queë' Jesús, quië ludöddë' Lë'.

Tu'dúb ra' nis zxön bunách zian

⁷ Buzë'ë ni' Jesús tsazxön len bönni' da'quë' Lë', bdxinë' ra' nis zxön, ati' zjaclen Lë' bunách zian narujgac luyú Galilea len luyú Judea.

⁸ Guladxín ca' ga zoë' Jesús bunách zian narujgac Jerusalén len luyú Idumea len yetslá'a yegu Jordán len yödz nacuá' gdu zbi'il ga nacuá' yödz Tiro len

yödz Sidón. Cni glunë', le gulayönnë' ca nac yugu' le zxön runë' Jesús.

⁹ Qui lë ni na' Jesús gna bé'inë' bönni' da'quë' Lë' lucözteczë' tu bárcodau' ga gac cuenë', cui luquí lutsútsj Lë' bunách zian na'.

¹⁰ Cni guc, le chbunë' zian nup te'i, ati' gulaguír ga zoë' bunách zian na' quië la'gán Lë'.

¹¹ Cati' gulale'i Jesús bö' xöhui' yu'ugac bunách, guludxiga' xni'ë Jesús bunách na' yu'ugac, len gulabödxya'a, ta'ná:

—Nacu' Li' Zxi'në' Dios.

¹² Buzeynë' ba nadx bö' xöhui' na' Jesús, cui la'guixjö' nu naquë' Lë'.

Rböë' Jesús chinnu bönni' lacquë' gbaz queë'

¹³ Ni'r grenë' Jesús tu lu guí'adau', ati' ni' bulidzë' nup rë'nnë'. Gulabiguë'ë gdu cuitië' bönni' ni.

¹⁴ Bucu'ë chinnuë' bönni' ni Jesús, quië la'cuá'lenë' Lë' len quië gsölë'ë lequë' tsjenquë' lban.

¹⁵ Budödë' lu na'quë' yöl-la' huac luúnë' nup te'i len lubijë' bö' xöhui' yu'ugac bunách.

¹⁶ Cni nacgac laquë':

Simón, (nuzóë' Jesús yetú lë', Pedro),

¹⁷ Jacobo,

Juan, (bönni' böchë'ë Jacobo, ati' nacquë' zxi'në' Zebedeo. Chopë' ni, Jesús buzóë' yetú laquë', Boanerges, le rna lu didza' xidza': “Bönni' snia' ca gziu”),

¹⁸ Andrés,

Felipe,

Bartolomé,

Mateo,

Tomás,
 Jacobo, (zxi'në' Alfeo),
 Tadeo,
 Simón, (bönni' rui' ladxë'ë yödز queë'),
 19 Judas Iscariote, (bönni' udödë' Jesús lu na'quë'
 bönni' ludöddë' Lë').

Ta'në': dzag Jesús tu' xöhui'

Gdöd ni' guludxinë' tu lu yu'u Jesús len bönni'
 da'quë' Lë'.

20 Leyúbl gulaguír ga zoë' Jesús bunách zian,
 ati' cutur guta' latj lahuë' yöt Jesús len bönni' na'
 da'quë' Lë'.

21 Cati' gulayönnë' ca rac queë' Jesús di'a dza
 queë', guladxinë' ni' quië lúchë'ë Lë', ta'në':
 “Rchixi ícjë'.”

22 Lëzca' cni gulanë' queë' bönni' gdau' usëdi,
 narujquë' Jerusalén, ta'në':

—Dzag Lë' Beelzebú, xangac bö' xöhui', ati' len
 yöl-la' uná bë' qui rubijë' yugu' bö' xöhui'.

23 Ni'r bulidzë' bönni' gdau' tu'sëdi na' Jesús, len
 benë' lsaqui', rnë':

—¿Naru' ubijtsa la' cuinzi Satanás tu' xöhui'?

24 Chqui' la'rúj chopl bunách tu yödز, len
 la'dil-len lza'gac, cutu gac gdia' yödز na'.

25 Lëzca' cni chqui' la'rúj chopl bunách nacuá' tu
 yu'u, len la'dil-len lza'gac, cutu gac la'día' bunách
 nacuá' yu'u na'.

26 Qui lë ni na', chqui' tá'baga' lzë'i Satanás tu'
 xöhui', narujgac chopl bö' xöhui' ati' cutu gac gdia'
 yöl-la' uná bë' qui, san chzoa udx qui.

27 'Nutu nu gac tsaz lidxë' tu bönni' nal len cuiaj yöl-la' tsahui' queë' chqui' cutu gáguë'ë zi'al bönni' nal na', ati' ni'r sáqui'në' cuijë' le dzö' lidxë'.

28 'Le nactë rëpa' lbi'ili': Dios gac unít lahuë' bunách ca nac yúgu'të dul-la' nabága'gac len ca nac yúgu'të didza' xöhui' ta'ná,

29 san núti'tëz nu gnë xöhui' queë' Dios Bö' La'y, gatga unít lahuë' nu na' Dios. Tsaz nabaga' xzguia' nu na'.

30 Cni gnë' Jesús le ta'në' queë' bönni' gdau' usëdi na', ta'në': "Dzag Lë' tu' xöhui'."

Nu nac xnë'ë Jesús len bönni' böchë'ë

31 Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús yugu' bönni' böchë'ë lenca' xnë'ë. Gulacu'ë lö'al len gulasölë'ë nu tsajlídž Jesús.

32 Glë Jesús bunách zian na' rö'gac cuitië', ta'në':
—Nacu'ë lö'al yugu' bönni' böchu'u lenca' xna'u, tu'lidzë' Li'.

33 Bubi'ë didza' Jesús, gudxë' lequë':
—¿Nuzxa caz na' xna'a, len nupxcz bönni' böcha'a?

34 Ni'r buyúë' nup na' rö'gac gdu cuitië', rnë':
—Gul-yutsca'. Nup ni nacgac ca xna'a len yugu' bönni' böcha'a.

35 Nu run ca rë'nnë' Dios, nu ni nac ca bi'i böcha'a len bi'i zana' lenca' xna'a.

4

Runë' lsaqui' Jesús ca nac queë' bönni' guz

1 Leyúbl gzu lahuë' Jesús rusëdnë' bunách ga nac ra' nis zxön. Guludúb ga zoë' bunách zian ati' grenë' Jesús tu lë'i bárcodau' zxoá lu nis na', len

grö'ë ni', ati' yúgu'të bunách na' gulacué' luyú ra' nis na'.

² Zian le busëdnë' lequë' Jesús, benë' lsaqui'. Tsal ni' rusëdnë' lequë', rnë':

³ —Gul-zë nagli' didza' ni. Brujë' bönni' guz, zjësië' xseydau'.

⁴ Tsal ni' rusië', glas ra' nöz la'gac xseydau' na', ati' guladxinba' bguindau', glë'jba' lei.

⁵ Glas ga rö' guiöj ga cutu rö' szxöni yu yela'gac xseydau' na'. Bayón gulalén xseydau' na' le cutu rö' szxöni yu.

⁶ Ni'r cati' blen gbidz, buquexu' lei, ati' gbidx, le cutu nun luí ga rë'.

⁷ Glas ga tu'lén lba yötsi' yela'gac xseydau' na'. Cati' gulalén xseydau' na', gululén ca' lba yötsi' na' len gularöli lei, ati' cutu bi bunödzy lë na' bësië'.

⁸ Glas ga nac luyú dxi'a yela'gac xseydau' na', ati' gulazzön len xtsa' ra' gulabö'. Gulunödzy lë na' bësië'. Tu dxigu' xseydau' na' bësië' bunödzy yechí uruá' xseydau' ca'. Yetú bunödzy yetsonnlalj ca' ati' yetú na' bunödzy yetú gayuá' ca'.

⁹ Ni'r gudxë' lequë' Jesús, rnë':

—Nu zoa nag len ryöni ral-la' uzë nag.

Rguúxjö'ë Jesús bizx quië runë' lsaqui'

¹⁰ Cati' chbuga'në' tuzë' Jesús, guladxín ga zoë' nup da'gac Lë', nungac tsazxön idxínnutë' bönni' uséd queë' ati' gulanabnë' Lë' bi rë'ni gna lë na' benë' lsaqui'.

¹¹ Gudxë' lequë' Jesús, rnë':

—Lbi'ili' nadél-li'li' tséjni'li' le nagachi' ca rna bë'ë Dios, san nup na' cunacgac tuz len rë'u,

yúgu'të ruí'lena' lequë' didza' yugu' le runa' lsaqui'.

¹² Cni runa' quië utság lë na' nayúj lu guich la'y, rna: “Luyúë' len cutu la'lé'inë'. Luzë nagquë' len cutu la'yéjni'në' len cutu lubí'i ládxi'quë' quië gac unít lahua' lequë' ca nac dul-la' nabága'quë'.”

Rusálj la'në' Jesús le benë' lsaqui'

¹³ Gudxë' ca' bönni' da'quë' Lë' Jesús, rnë':

—¿Naru' cu réjni'tsali' lë na' bena' lsaqui'?
¿Nacxcz gac tséjni'li' yezica' le guna' lsaqui'?

¹⁴ Naquë' nu ruzë didza' bönni' guz na'.

¹⁵ Nacgac la'gac bunách ca xseydau' na' glas ra' nöz. Ta'yönnë' xtidzë'ë Dios, len ca ta'yöznë' ca', la' za'të Satanás tu' xöhui', rgua didza' na' bdxin lu icj ládxi'dau'quë'.

¹⁶ Nacgac yela'gac bunách ca xseydau' na' glas ga rō' guiōj. Ta'yönnë' didza' na' ati' lu yöl-la' rudziji quequë' ta'zi'ë lei.

¹⁷ Cutu ryaz icj ládxi'dau'quë' ati' tu chi'z ta'dë'ë lei. Cati' bí rac quequë' o zoa nu rbia ladxi' lequë' le ta'dë'ë didza' na', la' tu'huöatë ládxi'quë'.

¹⁸ Nacgac yela'gac bunách ca xseydau' na' glas ga na' tu'lén lba yötsi'. Ta'yönnë' didza' na'

¹⁹ san tui' ládxi'quë' le nacgac qui yödzyú ni. Nazi' yé'icnë' le nadxi'icnë' yugu' yöl-la' tsahui' len ta'zë ládxi'quë' yugu' le dë. Ta'yáz icj ládxi'dau'quë' yúgu'të lë ni len tu'snít didza' na', cui gun dxin lu icj ládxi'dau'quë'.

²⁰ Nacgac yela'gac bunách ca xseydau' na' glas ga nac luyú dxi'a. Ta'yönnë' didza' na' len ta'zì' lu na'quë' lei, ati' run dxin lu icj ládxi'dau'quë'. Nacgac la'gac bunách cni ca xseydau' na' gulunödzej

yechí uruá' hueaj. Nacgac yela'gac ca xseydau' na' gulunödzy yetsonnlalj ca', ati' nacgac yela'gac bunách ca xseydau' na' gulunödzy yetú gayuá' ca'.

Runë' lsaqui' Jesús qui tu le runn yení'

²¹ Gudxë' ca' bönni' da'quë' Lë' Jesús, rnë':

—¿Naru' rgál-la'ru' gui' ati' rudúsi'ru' lei tu gui'n o rgu'ru' lei zxani le ráti'ru'? Cutu ca' runru' cni san ruzoaru' gui' ga nac xtsa' ga gunn yení'.

²² Yúgu'të le nagachi' gla' lahui ati' yúgu'të le rac balánz la'rúj ga lna'.

²³ Nu zoa nag len ryöni ral-la' uzë nag.

²⁴ Gudxë' ca' lequë':

—Gul-güí' ládxi'li' le ryönili'. Ca nac le rurixli', la' leyz urixë' queëli' Dios ati' gunnë' queëli' yelati'.

²⁵ Nu dë qui, gu'ë qui yelati', san nu cudë qui, la'z dui le dë qui, gdua.

Runë' lsaqui' Jesús ca rzxön zxa' xtil

²⁶ Gnë' ca' Jesús:

—Ca rac ni le rna bë'ë Dios nac ca rac cati' ruchijë' zxa' xtil lu yu bönni'.

²⁷ Chdzö'l rasië' len ryasë' cati' za' rení'. Ta'lén zxa' xtil na' len ta'zxön san cutu nöznë' lë' nacx rac ta'zxön.

²⁸ La' cuinzi luyú na' ruxön le naduzgac luyú na', zi'al xyazi, ni'r za' deu qui, len töd na' cuia xui'i nal lu deu qui.

²⁹ Cati' chnal xui'i, la' tseajtë' tsajchuguë' deu na' le chbdxin dza uzi'ë xui'i.

Runë' lsaqui' Jesús ca rac qui xsey mostaza

³⁰ Gnë' ca' Jesús:

—¿Bizxa caz gnaru' ca rac ni le rna bë'ë Dios? ¿Bizxa gunru' lsaqui' ca rac?

³¹ Rac ca rac qui tu xseydau' mostaza. Cati' ryaz luyú nac xseydau' nactër cuídi' ca yúgu'të xseydau' dzö' luyú,

³² san cati' chnadúz, rlen len rrxöntër ca yúgu'të guixi' cuan rö'gac luyú. Tsca run yana' zxuza' në'i, gac la'dxinba' bguindau' ludxía lidxcba' lu zxul qui.

Ca rugunë' dxin Jesús le runë' lsaqui'

³³ Cni guc, busëdnë' lequë' Jesús, len zianr ca' le benë' lsaqui' tsca guc la'yéjni'në'.

³⁴ Yúgu'të didza' bé'lenë' bunách benë' lsaqui' ati' yúgu'të didza' ni busálj la'në', buzéjni'në' légaczë' bönni' uséd queë'.

Jesús rbequi dxië' bö' bdunu'

³⁵ La' dza na'z, cati' gdzö', Jesús gudxë' bönni' da'quë' Lë', rnë':

—Tödtsca'ru' yetslá'a nis zxön ni.

³⁶ Ni'r bulá'alenë' bunách zian nacua' ni', ati' gulusé'ë bárcodau' ga na' chzoazë' Jesús. Gulacua' ca' ni' yela'gac bárcodau' zjaclen lequë'.

³⁷ Gzu lau reycj bö' bdunu' lu nis na', ati' gda'a nis lë'i bárcodau' na'. Ca' guc, zeaj rdza' nis lë'i bárcodau' na'.

³⁸ Dë' rasië' Jesús lu xcugüë' ga nac xtsa'l lë'i bárcodau' na', ati' guluspanë' Lë', të' Lë':

—Bönni' Usëdi. ¿Naru' cu rui' lãdxi'tsu' netu'? Huatztu' lu nis ni.

³⁹ Ni'r gyasë' Jesús, len gna bé'inë' bö' na' reycj, gnë':

—Cu'u bö.

Gudxë' ca' nis na', gnë':

—Dxiz gzoa.

Grö' dxi bö' na' gyeycj len gzoa dxi lu nis zxön na'.

⁴⁰ Ni'r gudxë' bönni' da'quë' Lë' Jesús, rnë':

—¿Bizx quië radxi rdzöbili' cni? ¿Naru' cu réjlë'li' Dios?

⁴¹ Ni' tádxinë' glë lza'quë' tuë' yetúë':

—¿Nuzxa caz bönni' ni? Tun ca rna xtidzë'ë bö' reycj len nis zxön.

5

Bönni' Gadara yu'u lë' bö' xöhui'

¹ Ni'r guladxinë' Jesús len bönni' da'quë' Lë' yet-slá'a nis zxön ga nac lu xyugac bunách Gadara.

² Cati' burujë' Jesús lë'i bárcodau' na', la' dutsagtë' Lë' tu bönni' r-rujë' bloj ga nacuá' yeru ba. Bönni' ni yu'u lë' bö' xöhui',

³ len nun xlatjë' ga na' nacuá' yeru ba. Nutu nu guc guga' bönni' na', len clëg len du guia.

⁴ Zian lzu guluzóë' bregui' guia yen në'ë len ni'ë len glúguë'ë lë' du guia. Yugu' du guia na' bulë'ë ati' bregui' guia na' buzzuxjë'. Cutu rzáqui'në' nu bönni' gna bé'inë' lë'.

⁵ Rdáteczë' rbödxyë'ë rël len të dza ga na' nacuá' yeru ba len gap nac lu guí'adau', run huë' cuinë' yugu' lu guiöj dzö' ni'.

⁶ Cati' blé'inë' zë'ë zi'tu' Jesús, jarélu'ë gyijë' ga na' zë'ë Jesús, ati' buzechu zxibë' lahuë' Lë'.

⁷ Bë'ë zidzj didza', rë' Jesús:

—¿Bizxa ral-la'a quiu' Jesús, Zxi'në' Dios náctërë' blau? Ni'a queë' Xanru' Dios ráta'yua' lau', cutu usaca' zi'u neda'.

⁸ Cni gnë' le chgudxë' bö' xöhui' na' Jesús:

—Li', bö' xöhui', burúj lu bönni' ni.

9 Jesús gnabnë' lei, rnë':

—¿Bi leu'?

Bubí'i didza' lei, gudx Lë':

—Le Zian lea' le nac ziantu'.

10 Gnab yechi' Jesús cui gsölë'ë yugu' bö' xöhui' na' zi'tu' luyú ni'.

11 Nacua'ba' lu guí'adau' ni'z cuch zian, ta'daba' táguba' ni'.

12 Gulanáb yechi' Jesús bö' xöhui' na', ta'ná:

—Bsöla' netu' ga ni' dzö'ba' cuch zian. Bë' netu' latj tsajtsú'ugactu'-ba'.

13 La' bë'të' leygac latj Jesús ati' gularúj bö' xöhui' na', yajtsu'ugac cuch zian na', ati' gulaxíti'ba' cuch zian na', yajbixcba' ga nac ra' gui'a, yajtsu'ucba' nis zxön. Lu nis zxön na' gulayëpiba' nis, glatba', len nacba' ca galj gayua'ba'.

14 Ni'r gulazzúndj nup ni' glun chi'i cuch zian na', yajtíxjöi'cnë' bunách lu yödz ni' lenca' bunách nacua' ladj guixi' ni'. Gularúj bunách lu yödz, zajyuquë' bizxa na' guc ni'.

15 Cati' guladxinë' ga ni' zoë' Jesús, gulalé'inë' bönni' na' zi'al yu'ugac lë' bö' xöhui'. Bönni' ni rö'ë ni', nacüë' lari' len zoë' dxí'adau', ati' gladxi bunách na'.

16 Nup na' gulale'i le benë' Jesús gulaguixjöi' bunách na' gularúj lu yödz ca na' guc queë' bönni' na' zi'al yu'ugac lë' bö' xöhui', lenca' ca guc quecha' cuch na'.

17 Ni'r gulazú laugac bunách zian na' tá'ta'yuë' lahuë' Jesús urujë' lu xyuquë'.

18 Cati' bubenë' Jesús lë'i bárcodau', bönni' na' zi'al yu'ugac lë' bö' xöhui' zian, gúta'yuë' lahuë' Jesús gu'ë lë' latj tséajlenë' Lë'.

19 Jesús cutu bē'ë lè' latj, san gudxë' lè':

—Böaj lidxu'. Yajtixjöi' yugu' di'a dza quiu' yugu' le zxön bena' quiu' neda', naca' Xanu', len ca bena' buechi' ladxa'a li'.

20 Zhuöjè' bönni' na', ruzé' didza' yugu' yödz Decápolis ca nacgac le zxön benè' queè' Jesús, ati' gulubani yúgu'tè bunách nacuá' yugu' yödz ni'.

Bi'i ngul queè' Jairo len ngul gdannu lari' nacuè' Jesús

21 Cati' budxinè' Jesús yetslá'a nis zxön na', ni'r guludúb bunách zian ga na' zoè' ra' nis zxön.

22 Bidè' ca' ga zoè' Jesús bönni' lè' Jairo, bönni' rna bē'ë lu yu'u ga tu'dubè' tu'sedè' queè' Dios bönni' judío. Cati' blé'inè' Jesús, buzechu zxibè' lahuè'

23 len szxöni gúta'yuè' lahuè', rnè':

—Chraqui gatbi' bi'i nguldau' quia'. Gda gxo na'u lèbi' quiè huöacbi' len cui gatbi'.

24 Zéajlenè' lè' Jesús, ati' zjaclen Jesús bunách zian, tu'quí' Lè'.

25 Zoanu ca' ni' ngul, chnac chinnu iz ré'inu, cutu ruhuí'i rön queènu qui huè' quégaccznu ngul.

26 Szxöni chgzxaca' gdi'nu lu na'què' zian bönni' tu'ún bunách. Daduz chbutönu dëra le dè queènu, cutu bi guclen lènu, san ryali' queènu.

27 Cati' byöninu tui' didza' bunách ca nac queè' Jesús, gdödnu ladjl bunách zian na', bdxinnu zaca' cúdzu'lè' Jesús len gdannu lari' nacuè'.

28 Cni bennu le rnanu: “Chqui' canza' le nacuè', huöaca'.”

29 La' bui'tè rön queènu ati' ráquibe'inu chböacnu qui le guc queènu.

³⁰ La' gúquibe'itenë' Jesús ben dxin yöl-la' huac queë', ati' bueycjë', ruyüë' bunách zian na', rnë':

—¿Nuzxa na' gdan neda'?

³¹ Ni'r të' Lë' bönni' da'quë' Lë', ta'në':

—Rlé'icznu' bunách zian ni tu'quí' Li', len rnatsu': “¿Nuzxa na' gdan neda'?”

³² Ruyüë' Jesús gdu cuitië' quië glé'inë' nuzxa na' gdan Lë'.

³³ Ni'r gbíga'nu lahuë' ngul na', rádxinu len rzx-iznu le chnózinu bi na' guc queënu, ati' buzechu zxibnu lahuë' Jesús, len gudxnu Lë' gdutë le nacz.

³⁴ Jesús rë'-nu:

—Nguldau'. Chböacu' le réjlë'u neda'. Böaj lidxu' gdu ladxu'u. Tsaz nuhuöacu' qui le guc quiu'.

³⁵ Tsal ni' ru'ë cni didza' Jesús, guladxín ni' nup narujgac lidxë' bönni' na' rna bë'ë lu yu'u ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios, len të' bönni' na':

—Chgutbi' bi'i nguldau' quiu'. Cutur upixjnu' Bönni' Usëdi.

³⁶ Cutu bë' ladxë'ë Jesús lë na' ta'në', ati' gudxë' bönni' uná bë' na', rnë':

—Cutu gádxinu'. Gyéjlë'zë' Dios.

³⁷ Cutu bë'ë latj Jesús tsjaclen Lë' yezica'r bunách, san légaczë' Pedro len Jacobo, len Juan, böchë'ë Jacobo na'.

³⁸ Cati' bdxinë' lidxë' bönni' na' rna bë'ë ga tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios, blé'inë' rac rusbő lenca' nup ni' ta'bódx len nup ta'bódx yechi'.

³⁹ Gyazië' Jesús len gudxë' lequë':

—¿Bizx quië runli' rusbő len rbödxli' cni? Cutu natbi' bi'i nguldau' ni. Raszbi' na'.

40 Ni'r gulutitjē' Jesús san Lē' bubijē' ni'l yúgu'tē bunách na' ati' bchē'ē xuz xna'bi' bi'i nguldau' na' lenca' nup nacua'len Lē', gyaziē' ga na' dēbi'.

41 Gdel-lē'ē na'bi' bi'i nguldau' na' len gudxē'-bi':
—Talita, cumi.

Didza' ni rna lu didza' xidza': “Bi'i nguldau'.
Gyas.”

42 La' gyástēbi' bi'i nguldau' na' len buzé'ibi'.
Chyu'ubi' chinnu iz. Gulubani nup nacua' ni'.

43 Ni'r Jesús gna bé'inē' lequē' nutu nu
la'guíxjoi'nē' lē na' guc. Gudxē' lequē':

—Gul-güí' le gágubi' bi'i nguldau' ni.

6

Rudxinē' Jesús Nazaret, le nac ladzē'

1 Buzē'ē ni' Jesús, budxinē' ladzē', ati' yjáclenē'
Lē' bönni' da'quē' Lē'.

2 Cati' bdxin dza la'y quequē' bönni' judío,
gzu lahuē' rusēdnē' bunách Jesús ga na' tu'dubē'
tu'sedē' queē' Dios. Gulacua' ni' bunách zian
ta'yöni Lē'. Gulubannē', ta'nē':

—¿Gazxcz bzēdnē' yugu' lē ni bönni' ni? ¿Bizxa
caz yöl-la' rejni'i ni nadél-li'nē'? ¿Nacxcz runē' le
nacgac bē' na' za'c yehua' yubá?

3 Naquē' bönni' ni bēdx yag na', zxi'nnu María.
Naquē' böchi'quē' Jacobo len José len Judas len
Simón. Nacua'lennu ca' rē'u ngul zanē'.

Qui lē ni na' guluca'nē' Lē' ca'z.

4 Ni'r gudxē' lequē' Jesús, rnē':

—Gáti'tēz tunē' ba la'n nu bönni' ru'ē didza' uláz
queē' Dios, san cutu tun Lē' ba la'n bunách uládz
queē' len bunách di'a dza queē' len bunách nacua'
lidxē'.

⁵ Qui lë ni na' cutu guc gunë' ni' Jesús nitú yöl-la' huac zxön. Tuz bunë' nabábz bunách tel'i, bxoanë'ë lequë'.

⁶ Bubannë' Jesús le cuta'yejlë'ë Lë'. Gdöd na' gdödë' yugu' yödzdau' nacua' zbi'il, rusëdnë' bunách ni'.

Rsölë'ë Jesús bönni' da'quë' Lë' tsjenquë' lban

⁷ Ni'r bulidzë' Jesús idxínnutë' bönni' da'quë' Lë' len gzu lahuë' rsölë'ë lequë' chop hueajquë'. Budödë' lu na'quë' yöl-la' uná bë' lubijë' bö' xöhui' yu'ugac bunách.

⁸ Gna bé'inë' lequë' cutu bi lu'ë la' nöz, ni yöxj, ni yöt, ni dumí cutu la'gu'ë bzud quequë', san tuz xuyagdau' lu'ë.

⁹ Ral-la' ludë'ë lölquë', san clëg chop lari' luxóa yenquë'.

¹⁰ Gudxë' ca' lequë':

—Gáti'tëz ga tsazli' tu yu'u, gul-zóa yu'u na' cati' uza'rli' yödz na'.

¹¹ Chqui' tsazli' tu yödz ga cutu lun lbi'ili' ba la'n bunách lu yödz na', len cutu luzë nagquë' xtídza'li', gul-rúj ni' len gul-quíndj bëchtö da' lal-abli'. Lë ni gac bë' nabága'quë' zxguia'. Le nactë rëpa' lbi'ili', cati' gdxin dza gchuguë' Dios quegac bunách, la'zaca' la'guí'ir bunách lu yödz na' ca la'zaca' la'guí'i bunách Sodoma len Gomorra, yugu' yödz na' busnitië' Dios.

¹² Ni'r gularujë' bönni' da'quë' Lë', yjenquë' lban ca ral-la' lubí'i ládxi'gac bunách.

¹³ Gulubijë' ca' zian bö' xöhui' yu'ugac bunách. Gulagu'ë le za zian nup tel'i, guluúnë' lequë'.

Ca guludöddë' Juan, bönni' buquilë' bunách nis

14 Byönnë' Herodes, bönni' rna bē'ë, ca nac le runë' Jesús, le rzë didza' gáti'tëz qui yöl-la' huac queë' Jesús. La'gac bunách ta'ná:

—Chbubanë' lu yöl-la' gut Juan, bönni' ni' buquilë' bunách nis. Qui lë ni na' napë' yöl-la' huac runë' yugu' lë ni.

15 Yela'gac bunách ta'ná:

—Naquë' Elías, bönni' bē'ë didza' uláz queë' Dios.

Yela'gac bunách ta'ná:

—Naquë' bönni' ru'ë didza' uláz queë' Dios ca glaquë' bönni' dza ni'të glu'ë didza' uláz queë'.

16 Cati' byönnë' Herodes yugu' lë ni, gnë':

—Naquë' Juan, bönni' na' brixá' yenë'. Chbubanë' lu yöl-la' gut.

17 Cni gnë' Herodes le bsölë'ë lëczë' nup yaxöngac Juan na', glúguë'ë lë' du guia lu yu'u lidx guia. Cni benë' Herodes le rleynu-në' Juan na' Herodías, ngul na' gucnu ngul queë' Felipe, böchë'ë Herodes na'. Herodes gduë'-nu Herodías na', len butság ná'lenë'-nu.

18 Juan na' gudxë' Herodes:

—Cutu ral-la' sóalenu'-nu ngul queë' böchu'u.

19 Qui lë ni na' gzu grö'nu Herodías, gú'ninu bi gunnu queë' Juan, le gú'ninu gdödinu lë', san cutu bi gzxáqui'nu

20 le rádxinë' Juan Herodes, le nözcznë' naquë' Juan na' tsahui' len la'y. Qui lë ni na' ben chi'ë lë' len buzë' naguë' lë' gdu ladxë'ë zal-la' lë na' rnë' Juan ben ga grö'ë baguí'i Herodes na'.

21 Ni'r bdxin tu dza gzxáqui'nu Herodías na', nac dza runë' lni Herodes qui dza gyé'inë' iz. Bupë'ë le li'j lahuë' bönni' dë lu na'quë' uláz queë' len bönni'

nacu'ë lu na'quë' bönni' rjaquë' gdil-l lenca' bönni' nacquë' blau luyú Galilea.

²² Gyazbi' bi'i ngul queënu Herodías ga na' ti'j tahuë' len bya'abi' lauquë'. Bdzag ladxë'ë Herodes ca runbi', len guladzág ládxi'gac ca' nup të'j tágulen lë'. Ni'r gudxë'-bi' bi'i ngul na' Herodes, gnë':

—Gnab bi rë'nnu' gunna' quiu', ati' guna' ca'.

²³ Benë' tsutsu xtudzë'ë, gudxë'-bi':

—Ni'a queë' Xanru' Dios gunna' quiu' bíti'tëz bi gnabu' ga gdxintë gatsj ga rna bë'a.

²⁴ Burujbi' lëbi', gudxbi' xna'bi':

—¿Bizxa gnabtsa'?

Lënu gudxnu-bi':

—Icjë' Juan, bönni' buquilë' bunách nis, gnabu'.

²⁵ La' buáztëbi' ga na' zoë' Herodes, rëbi'-në':

—Rë'nda' gxu' quia' na'a lu zxiga' zxön icjë' Juan, bönni' na' buquilë' bunách nis.

²⁶ Ni'r bui'nnë' Herodes, san le gneynë' Dios, len le gulayöni ca' nup tágulen lë', cutu gu'nnë' nit xtudzë'ë na' gzxì lu në'ë queëbi'.

²⁷ Herodes la' bsöla'të' bönni' rijë' gdil-l zoë' run chi'ë, gna bé'inë' lë' tsajxi'ë icjë' Juan.

²⁸ Gyijë' lidx guia bönni' na' rijë' gdil-l, yajrixë' yen Juan na', ati' bu'ë icjë', nuxóë' lei lu zxiga' zxön. Budödë' lei lu na'bi' bi'i ngul na', ati' lëbi' bunödzbì queënu xna'bi' lei.

²⁹ Cati' gulayönnë' didza' chguc lë na' bönni' da'quë' Juan na', guladxinë' ni' len guluú'ë lë', yajcáchi'quë' lë' yeru ba.

Rugahuë' Jesús zianr ca chi'án gayuá' bunách

³⁰ Gdöd ni' guludubè' ga zoè' Jesús bönni' gbaz queè', len gulaguíxjöi'nè' Lè' yúgu'tè le glunè' len yugu' le gulusèdnè' bunách.

³¹ Nacuá' ni' bunách zian, nup za'c len nup zjac, ga bdxintè cutur dè latj lahuè' yöt Jesús len bönni' da'què' Lè'. Qui lè ni na' gudxè' lequè' Jesús, rnè':

—Gul-dá. Huayeajczru' ga nac latj ca'z, uzí' ládxi'ru' tu chi'i.

³² La' légaczè' yjaquè' tu lè'i bárcodau', guladxinè' tu latj ca'z.

³³ Gulale'i lequè' zjaquè' ni' bunách zian len núnbè'gac Jesús. Qui lè ni na' jarélu'què' yjaquè' ni' bönni' yúgu'tè yödz ni', gulazè'i ní'aquè', ati' guladxinè' ni' zí'atèl ca Jesús len yugu' bönni' da'què' Lè'.

³⁴ Cati' burujè' Jesús lè'i bárcodau' na', blé'inè' bunách zian na' ati' buechi' ladxè'è lequè' le nac-què' ca bö'cu' zxíla'dau' cuzóa nu uyú lecba'. Gzu lahuè' zian le rusèdnè' lequè'.

³⁵ Cati' chrdzö' dza na', guladxinè' ga zoè' Jesús bönni' da'què' Lè', tè' Lè':

—Chrdzö' ati' latj ca'z nac ni.

³⁶ Bsöla' bunách zian ni tsjac yugu' yu'udau' len yugu' yödzdau' nacuá' zbi'il, tsjö'ugac yöt, le cutu bi dè ni le lahuè'.

³⁷ Bubi'è didza' Jesús, gudxè' lequè':

—Gul-güí' le lahuè' lbi'iczli'.

Glè' Lè':

—¿Naru' tsjö'utsatu' yöt xtil lazxjru' qui gdu xunu' beo', ati' güi'tu' lahuè'?

³⁸ Jesús gudxè' lequè':

—¿Balx yöt xtil dè queëli'? Gul-tsajyutsca'.

Cati' chnözcnè', tè' Lè':

—Gayu'z yöt xtil dë, len chopzba' bøl dëba'.

³⁹ Ni'r gna bē'ë Jesús lunē' ga la'bō' bunách zian na', la'cu'ë tu cuia hueajquē' ga nac lachi' lu daca'.

⁴⁰ Gulacu'ë tu cuia hueajquē', tu gayuá' hueajquē' len chián hueajquē'.

⁴¹ Ni'r gdel-lē'ë Jesús igáyu'të yöt xtil na' len gropba' bøl na'. Buyúē' zaca' luzxbá len gudxë' Dios: “Xclenu'.” Ni'r buzuxzjē' yöt xtil na' len bē'ë quequē' bönni' uséd queē' quiē la'guisiē' quegac bunách zian na'. Gdisiē' ca' gróptëba' bøl na' quequē' yúgu'të bönni' na'.

⁴² Glahuē' yúgu'të' len guluhuölnë'.

⁴³ Ni'r gulutubē' le bizxj qui yöt xtil na' len quecha' bøl, chinnu bdö'a guludzé'ë.

⁴⁴ Glaquē' ca chián gayu'ë bönni' na' glahuē'.

Rzē'i ni'ë Jesús lu nis zxön

⁴⁵ La' bentē' Jesús ga gulabenē' lē'i bárcodau' bönni' da'quē' Lē', la'nörē' lahuē', la'dödē' lu nis zxön na', la'dxinē' lu yödZ Betsaida, tsal ni' Lē' ruzeynē' bunách zian na' didza'.

⁴⁶ Cati' chbudx buzeynē' lequē' didza', gyijē' tu lu guí'adau', ati' ni' bulidzē' Dios.

⁴⁷ Cati' chgul, zeaj bárcodau' na' gatsj lahui' nis zxön, ati' zoē' Jesús tuzē' luyú bidx na'.

⁴⁸ Blé'inē' lequē' Jesús, baníg tu'sé'ë bárcodau' na' le reycj bö' za' ga na' ta'dödē'. Gdöd ladxi' yël bdxinē' Jesús ga na' nacu'ë, rzē'i ni'ë lu nis zxön na', ati' gu'nnē' tödzē' ga na' nacu'ë.

⁴⁹ Cati' gulalé'inē' Lē' rzē'i ni'ë lu nis zxön, gláquinē' bxin na', len gulabödxylē'ë

⁵⁰ le gulalé'inē' Lē' yúgu'të' len gladxi guladzöbnē'. Ni'r la' bulidztē' lequē' Jesús, rnē':

—Gul-típ ládxi'li'. Néda'cza'. Cutu gádxili'.

⁵¹ Grenë' Jesús lë'i bárcodau' ga na' nacu'ë, ati' grö' dxi bö' na' reycj, ati' lequë' gulaníttsquinë' gulubannë'.

⁵² Cutu ta'yéjni'ninë' le ruluí' lë na' benë' Jesús qui yöt xtil na'. Ni' nac zid icj ládxi'dau'quë'.

Ruúnë' Jesús nup te'i yödz Genesaret

⁵³ Guladödë' yetslá'a nis zxön Jesús len bönni' da'quë' Lë', guladxinë' ga nac lu xyugac bunách Genesaret. Guludxiguë'ë bárcodau' luyú bidx ni'.

⁵⁴ Cati' gulusurjë' lë'i bárcodau' na', la' guluúnbë'të Jesús bunách ni'.

⁵⁵ Gulaxiti' bunách na', yjac yúgu'të yözdau' gdu zbi'il len gulazú lauquë' djua'quë' ga zoë' Jesús yúgu'të nup te'i, zxoagac yugu' le deycni, ati' guladxinë' gátitëz ta'yönnë' zoë' Jesús.

⁵⁶ Gátitëz ga rdödë' Jesús, yugu' lu yözdau' len yugu'yödz zxön len yugu'yu'udau', tu'cu'ë gap nac la' nöz len gap nac lu yë'y nup te'i quequë', len tá'ta'yuë' lahuë' Jesús gu'ë lequë' latj la'ganzë' tui'i lari' nacuë'. Guluhuöactë dxí'adau' yúgu'të nup na' gulagán lari' na' nacuë'.

7

Le tun ga cunacgac dxi'a bunách lahuë' Dios

¹ Ni'r guludubë' ga zoë' Jesús la'quë' bönni' gdau' fariseo len la'quë' bönni' gdau' usëdi, narujquë' Jerusalén.

² Bönni' gdau' ni gulalé'inë' bönni' usëd queë' Jesús tahuë' yöt, cunadxí'agac na'quë', lë na' rna: cutu nayargac ca nalëbcnë' tunë'. Qui lë ni na' gulanë' quequë'.

3 Tunë' bönni' gdau' fariseo na' len yezica' bunách judío ca glëbcnë' glunë' xuz xtau'quë', len chqui' cutu ta'guib na'quë' zian lzu ca na' nalëbcnë' tunë', cutu ca' tahuë'.

4 Cati' tu'dxinë' rjõ'uquë' lu yë'y, chqui' cutu ta'guibë' lë na' ca nalëbcnë' tunë', cutu ca' tahuë'. Zianr ca' tunë', yugu' le nalëbcnë' tunë', ta'guibë' zxiga' yõ'ön, len yugu' zxiga' guia, len yugu' le táti'në'.

5 Qui lë ni na' gulanabnë' Jesús yugu' bönni' gdau' fariseo len bönni' gdau' tu'sëdi, ta'në':

—¿Naru' cutu tunë' bönni' usëd quiu' ca glëbcnë' glunë' xuz xtau'ru', san tahuë' yõt cunadxí'agac na'quë'?

6 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':

—Lbi'ili', bönni' ruluí'z tsahui' cuinli'. Nactë le gdíxjõ'ë queëli' Isaías, bönni' ni' bë'ë didza' uláz queë' Dios. Buzujë' lu guich, gnë':

Bunách ni, len rú'agacz tun neda' ba la'n,
Clëg gdu ládxi'gac.

7 Daduz nac yöl-la' ba ta'gu'ë neda'

Le tu'sëdnë' le ta'ná bë' bunách,
Clëg zxba quia'.

8 Cni nac, le ruca'nli' le gna bë'ë Dios, ati' runli' yugu' le nazí' láhuili' lu na'gac bunách.

9 Gudxë' ca' lequë':

—Gdu ruca'nli' ca'z le gna bë'ë Dios quië gunli' ca nac le nalëbili' runli'.

10 Moisés gnë' cni: “Ben ba la'n xuz xna'u.” Gnë' ca': “Nu ulídz zi' xuz o xnë'i, gul-dödité nu na'.”

11 Lbi'ili' rnali' cni: “Chqui' nu bönni' guië' xuzë' o xnë'ë: ‘Cutu gac bi gunna' queëli', le nac Corbán’,

le rna lu didza' xidza': 'Le nuzóa' quizi queë' Dios',"

¹² ni'r rnali': "Cutu run bayúdx bi gunë' quegac xuz xnë'ë bönni' na'."

¹³ Cni nac, ruca'nli' ca'z xtidzë'ë Dios quië gunli' le nalëbili' runli', yugu' le rudödlì' lu na'gac zxi'n xsoali'. Zianr ca' le cni runli'.

¹⁴ Ni'r Jesús bulidzë' bunách zian na' nacué' ni', rë' lequë':

—Gul-zë nagli' didza' gu'a, yúgu'tëli', len gul-tsejni'i.

¹⁵ Cutu bi dë le ryaz bönni' le gac gun ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios, san le r-ruj lë', lë ni gac gun ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios.

¹⁶ Chqui' zoa nagli' quië yönili', gul-zë nagli'.

¹⁷ Cati' bulá'alenë' bunách zian na' Jesús len gyazië' tu yu'u, gulanabnë' Lë' bönni' uséd queë' ca nac lë na' benë' lsaqui'.

¹⁸ Jesús gudxë' lequë':

—¿Ryadzjtsa ca' queëli' yöl-la' rejni'i? ¿Naru' cu réjni'ili', yúgu'të le ryaz bönni', cutu gac gun ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios?

¹⁹ Nac cni le cutu ryaz icj ládxi'dau'huë', san lë'ëzë' ryaz, len rurúj lë'ë.

Le gnë' cni Jesús, bului'inë' rë'u nac dxi'a yúgu'të le ri'j ráguru'.

²⁰ Gnë' ca' Jesús:

—Le r-ruj bönni' run ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios.

²¹ Cni nac, le ta'rúj icj ládxi'dau'quë' bönni' yugu' le ta'zá' ládxi'quë' le nac xöhui', yugu' le tun ga tunë' dul-la' ta'guitsjë' zxba qui yöl-la' nutság na' len yugu' le cunác. Tun ga tu'döddë' bunách

22 len ta'banë', len ta'zë ládxi'quë' le dë qui lza'quë', len tu'ë dö', len ta'zì' yë'ë, len tu'zxë'ë, len ta'në' qui lza'quë', len tun ba zxön cuinquë', len tunë' le cunözi.

23 Yúgu'të le xöhui' cni ta'rúj icj ládxi'dau'huë' bönni' len tun ga cunaquë' dxi'a lahuë' Dios.

Réjlë'nu Jesús ngul gza'a

24 Buzë'ë ni' Jesús, bdxinë' gal-la' ga nacua' yödZ Tiro len yödZ Sidón. Ni' gyazië' tu yu'u len gu'nnë' nutu nu gnözi, san cutu ca' guc ucachi' cuinë'.

25 Byönninu didza' rzë ca nac queë' Jesús ngul, zoabi' bi'i nguldau' queënu, yu'u lëbi' bö' xöhui', ati' la' bídtënu ga zoë' Jesús, len buzechu zxibnu xni'ë.

26 Ngul ni cutu nacnu judío, san nababnu bunách Sirofenicia. Gúta'yunu lahuë' Jesús ubijë' bö' xöhui' na' yu'u-bi' bi'i nguldau' queënu.

27 Ni'r gudxë'-nu Jesús, rnë':

—Bë' latj luhuölj zi'al nup nacgac ca zxi'n xan yu'u, le cutu nac dxi'a uguaru' yöt quecbi' bi'i na' len chu'nru' lei laucha' bö'cu'dau'.

28 Bubi'inu didza' ngul na', gudxnu Jesús:

—Ja, Xan, san yugu' bö'cu'dau' nacua'ba' zxani ga tágubi', táguba' le bizxj tu'huöxj ga na' tágubi'.

29 Ni'r gudxë'-nu Jesús, rnë':

—Le gnau' cni, huac huöju'. Chburúj bö' xöhui' na' gyu'u-bi' bi'i nguldau' quiu'.

30 Cati' budxinnu lidxnu, blé'inu-bi' bi'i nguldau' queënu na', dëbi' lu da'a len chnurúj bö' xöhui' na' gyu'u lëbi'.

Jesús ruúnë' bönni' nacödzüë' len curnë'

³¹ Burujë' Jesús latj na' nabáb yödZ Tiro ati' gdödë' gap dë yödZ Sidón len yugu' yödZ Decápolis, bdxinë' ra' nis zxön qui Galilea.

³² Bunách ni' djua'gac ga zoë' Jesús tuë' bönni' nacödzuë' len curnë', tá'ta'yuë' lahuë' Jesús gxoanë'ë lë'.

³³ Bubijë' lë' tsla'l Jesús ladj bunách na', ati' bnë'ë xbönni' në'ë yeru naguë' bönni' na'. Gru'në' zxõna'dau' len gdanë' ludxë'ë.

³⁴ Ni'r buyüë' luzxbál len gnë ladxë'ë, rnë':

—Efata.

Didza' hebreo ni rna lu didza' xidza': “Gyalj”.

³⁵ La' böaljtë naguë' len la' buguitjtë ludxë'ë, gnëtë' dxí'adau'.

³⁶ Gna bé'inë' lequë' Jesús nutu nu lë' ca', san tsa gna bé'inë' lequë', guluzëtërë' ca' didza' qui lë na' benë'.

³⁷ Gulubannë', ta'në':

—Dxí'adau' runë' yúgu'të. Runë' ga tu'yöni nup glac cödzu len ga tu'huí' didza' nup cugúc la'në.

8

Rugahuë' Jesús zianr ca choa' gayuá' bunách

¹ Yugu' dza ni'z guludúb ga zoë' Jesús bunách zian. Le cudë le lahuë', Jesús bulidzë' bönni' uséd queë' len bë'lenë' lequë' didza'.

² Gudxë' lequë':

—Ruhuechi' ladxa'a bunách zian ni le chnac tsonn dza nacuá'lenë' neda' ni len cutu dë le lahuë'.

³ Chqui' usöla'a lequë' lidxquë' ta'dunzë' ca', huala'cuídi'në' la' nöZ, le za'quë' zi'tu' la'quë'.

⁴ Gulubi'ë didza' bönni' uséd queë', të' Lë':

—¿Bizxa ugágutsaru' bunách guizx yu ni, ga ni nac latj ca'z?

⁵ Gnabnë' lequë' Jesús, rnë':

—¿Balx yöt xtil dë queëli'?

Të' Lë':

—Gadxz.

⁶ Ni'r gna bé'inë' bunách zian na' Jesús la'bõ' lyu. Gdel-lë'ë gadx yöt xtil na' ati' gudxë' Dios: “Xclenu'.” Ni'r buzzuzxjë' leygac len bë'ë quequë' bönni' uséd queë' quië la'guisië' laugac bunách zian na'.

⁷ Guta' ca' quequë' tu chopba' bõl cuidi'. Jesús gudxë' Dios: “Xclenu'”, ati' gna bé'inë' lequë' la'guisië' lecha' ca' laugac bunách.

⁸ Glahuë' yúgu'të bönni' na' len guluhuöljnë'. Ni'r gulutubë' le bizxj naga'ngac, ati' guladzá' gdu gadx bdö'a.

⁹ Bönni' na' glahuë' glaquë' gdu ca choa' gayu'ë. Jesús busölë'ë lequë' lidxquë'

¹⁰ ati' grenë' lë'i bárcodau' tsazxón len yugu' bönni' uséd queë', guladxinë' lu xyugac bunách Dalmanuta.

Ta'nabnë' Jesús gunë' tu le gac bë' nuzxa naquë'

¹¹ Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' gdau' fariseo len gulazú lauquë' ta'díl-lenë' Lë' didza'. Glë'nnë' la'zí' bë'ë Jesús. Qui lë ni na' gulanabnë' Lë' gunë' tu le nac bë' za' yehua' yubá.

¹² Gnëtsca ladxë'ë Jesús, rnë':

—¿Bizx quië ta'nábitsa neda' bunách ni guna' tu le nac bë' za' yehua' yubá? Le nactë rëpa' lbi'ili', cutu ca' glé'ili' nitú le nac bë' za' yehua' yubá.

¹³ Ni'r bulá'alenë' lequë', bubenë' lë'i bárcodau' len zijë' yetslá'a nis zxön.

Le tu'sëdnë' bönni' gdau' nac ca xnë'i yöt xtil

14 Glal ládxi'quë' bönni' usëd queë' Jesús lu'ë bi lahuë' ati' tuz yöt xtil dë lë'i bárcodau' na'.

15 Ni'r buzéjni'në' lequë' Jesús, rnë':

—Gul-sáca'tsca' queëli'. Gul-gún chi'i cuinli' cui si'li' le nac ca xnë'i yöt xtil quequë' bönni' gdau' fariseo len queë' Herodes.

16 Gulazú lauquë' tu'ë didza' bönni' usëd queë' la' légaczë', ta'në':

—Gnë' cni le cudë yöt xtil gáguru'.

17 Ráquibe'inë' Jesús le ta'në', ati' rë' lequë':

—¿Bizx quië rui'li' cni didza' le cudë yöt xtil gáguru'? ¿Naru' cu réjni'tsali' len cu ráquibe'itsali'? ¿Ni nactsa zid icj ládxi'dau'li'?

18 ¿Zoatsa yöj lauli' len cutu rlé'ili', len zoatsa guid nagli' len cutu ryönili'? ¿Naru' cu rajnéytsali'?

19 Cati' ni' buzzuxxja' gayu' yöt xtil ati' glahuë' chián gayu'ë bönni', ¿balx bdö'a budza'li' le bizxj butubli'?

Gulané':

—Chinnu.

20 Gnë' ca' Jesús:

—Cati' ni' buzzuxxja' gadx yöt xtil ati' glagu choa' gayuá' bunách, ¿balx bdö'a budza'li' le bizxj butubli'?

Gulané':

—Gadx.

21 Ni'r Jesús gudxë' lequë':

—¿Naru' cu réjni'tsali' na'a, bë'a didza' qui le tu'sëdnë' bönni' na'?

Jesús ruúnë' bönni' Betsaida nachúl lahuë'

22 Cati' guladxinë' yödz Betsaida Jesús len bönni' da'quë' Lë', guladxín ga zoë' Jesús nup djua'gac

queë' tu bönni' nachúl lahuë', tá'ta'yuë' lahuë' canë' bönni' na'.

²³ Jesús gdel-lë'ë në'ë bönni' na' nachúl lahuë', ati' bchë'ë lë' ni'l ra' yödz. Ni' bdxie' zxöna' yöj lahuë' len bxoá në'ë lë'. Ni'r gnabnë' lë', rnë':

—¿Ba rlé'inu' lati'?

²⁴ Buyüë' bönni' na' nachúl lahuë', rnë':

—Rlé'igacda' bunách, nala'gac ca yugu' yag, san ta'dá bunách na'.

²⁵ Leyúbl bxoá në'ë yöj lahuë' Jesús, ati' buyut-squë' bönni' na' nachúl lahuë' ati' böactë dxí'adau' yöj lahuë'. Na'a rlé'inë' dxí'adau' yúgu'të.

²⁶ Ni'r Jesús busölë'ë lë' lidxë', rnë':

—Cutu tsajdödu' lahui' yödz, len nutu nu gui'u ca' lu yödz ni.

Rnë' Pedro Jesús naquë' Cristo

²⁷ Gdöd na', guluzë'ë ni' Jesús len yugu' bönni' uséd queë', guladödë' yödzdau' nababgac Cesarea, ga na' rna bë'ë Filipo. Tsal ni' yu'uquë' nöz, Jesús gnabi yudxë' bönni' uséd queë', rnë':

—¿Bizxa ta'ná quia' bunách nu naca'?

²⁸ Gulubi'ë didza', ta'në':

—Ta'ná la'gac bunách nacu' Juan, bönni' buquile' bunách nis. Ta'ná yela'gac nacu' Elías, bönni' ni' bë'ë didza' uláz queë' Dios. Ta'ná yela'gac nacu' yetué' bönni' bë'ë didza' uláz queë' Dios dza ni'të.

²⁹ Ni'r gnabnë' lequë' Jesús, rnë':

—Nazx lbi'ili', ¿bizxa rnali' quia' nu naca'?

Bubi'ë didza' Pedro, rnë':

—Li' nacu' Cristo.

³⁰ Ni'r gna bé'inë' lequë' Jesús nutu nu la'guíxjöi'në' nu naquë'.

Rguúxjö'ë Jesús ca zi'a ludöddë' Lë'

31 Ni'r gzu lahuë' Jesús rusëdnë' bönni' da'quë' Lë', rnë':

—Run bayúdx saca' qui'a neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách. Luzóë' neda' tsla'l bönni' gul tu'zejni'i len yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi. Ludöddë' neda', san cati' gac tsonn dza ubana'.

32 Yalj lulu bë'lenë' lequë' didza' ni. Ni'r bchë'ë Jesús tsla'l Pedro len gzu lahuë' rdil-lë' Lë' didza'.

33 Bueycjë' Jesús, buyúë' yezíca'rë' bönni' uséd queë', ati' buzeynë' bach Pedro, rnë':

—Bcuit ga zoa'. Nacu' ca Satanás, tu' xöhui'. Le rza' ladxu'u cutu nac queë' Dios, san ca ta'zá' ládxi'gac bunách nac.

34 Ni'r Jesús bulidzë' yugu' bönni' uséd queë' lenca' bunách nacué' ni', len gudxë' lequë':

—Chqui' rë'nnë' të'ë neda' bönni', ral-la' uzóë' tsla'l le rë'ncznë' bönni' na', len gaquë' ca bönni' zijë' zajté'ë lë'i yag cruz, ati' ni'r huac të'ë neda'.

35 Nu bönni' rui'tsca ladxë'ë yöl-la' na'bán queë', unitië' lei, san nu bönni' unitië' yöl-la' na'bán queë' le dë'ë neda' o le dë'ë didza' dxi'a quia', uguel-lë'ë bönni' ni yöl-la' na'bán queë'.

36 ¿Naru' uzi'tsë' xbey bönni' chqui' utubë' yúgu'të le dë yödzyú ni, san unít cuinë'?

37 Cutu bi gac unödzjë' bönni' le huöa'ui cuinë'.

38 Chqui' zoë' bönni' rutui'në' neda' len xtidza'a laugac bunách ni nuca'ngac Dios len tun dul-la', lëzca' cni neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, utui'da' bönni' na' cati' guídlena' yöl-la' yení' queë' Xuza', dzagquë' neda' gbaz la'y.

9

¹ Gudxë' ca' lequë' Jesús, rnë':

—Le nactë rëpa' lbi'ili', nacuá' ni nup cutu lat cati' la'le'ir duná bē'ē luyú ni Dios, gla' lahui yöl-la' uná bē' zxön queë'.

Rdza' ca rna' lahuë' Jesús

² Cati' chguc xop dza, Jesús bchë'ē Pedro len Jacobo len Juan, ati' légaczë' yjaquë' tu lu gui'a sib. Ni' bdza' ca rna' lahuë' Jesús laquë' yonnë' na'.

³ Gyëp yös yení' lari' nacuë' Jesús, guc chguichdau'z. Zxíla'dau'z guc, nutu nu ra' lari' yödzyú ni gac gun chguichdau'z ca guc lari' na'.

⁴ Gululuí' laquë' Elías len Moisés, tuí'lenë' Jesús didza'.

⁵ Ni'r Pedro gudxë' Jesús:

—Bönni' Usëdi, bica' ba rë'u zoaru' ni. Gúntsca'tu' tsonn yu'u lága'dau', tu quiu', yetú queë' Moisés, len yetú queë' Elías.

⁶ Cni gnë' Pedro le cutu nöznë' Pedro bi na' rnë', le tádxinë' bönni' uséd queë' Jesús na'.

⁷ Ni'r grö' böaj glu'u zxul lequë', len byön chi'i nu rui' didza' lu böaj na', rna:

—Bönni' ni Zxi'na'. Nadxi'ida' Lë'. Gul-zë nagli' Lë'.

⁸ La' guluyutë' san cutur nu ta'lé'inë'. Tuzë' Jesús zóalenë' lequë'.

⁹ Tsal ni' yu'uquë' nöz, tu'dinnië' gui'a sib na', gna bé'inë' lequë' Jesús nutu nu lë' ca', lë na' gulalé'inë', cati' ubanrë' lu yöl-la' gut Lë', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách.

¹⁰ Qui lë ni na' gulagú'z icjquë' didza' ni bē'ē, ati' la' légaczë' ta'nabi yudxi lza'quë' bizxa rë'ni gna didza' na' bē'ē: ubanë' lu yöl-la' gut.

11 Gulanabnë' Jesús, ta'në':

—¿Bizx quië ta'në' bönni' gdau' usëdi run bayúdx guidë' Elías zi'al ca guidë' Cristo?

12 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':

—Le nactë guidë' zi'al Elías len ucu'ë yúgu'të ca ral-la' gac. Na'a, ¿bizx quië nayúj lu guich lë na' rna run bayúdx saca' qui'ë szxöni Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, ati' lucá'n Lë' ca'z bunách?

13 Rëpa' lbi'ili': Chbidë' Elías, ati' glunë' queë' tsca glë'nnë', tsca nayúj lu guich la'y ca ral-la' gac queë'.

Ruúnë'-bi' Jesús bi'i bönni' yu'u lëbi' bö' xöhui'

14 Cati' ni' guludxinë' Jesús len bönni' dzagquë' Lë' ga na' nacu'ë yezíca'rë' bönni' uséd queë' Jesús, gulalé'inë' nacuá' ni' bunách zian, ati' ta'díl-lenë' yugu' bönni' uséd queë' na' didza' bönni' gdau' tu'sëdi.

15 Cati' gulale'i Jesús bunách zian na', gulubannë' len jarélu'quë' za'quë' ga na' zë'ë, djödxquë' Lë':

—Padiux.

16 Ni'r gnabnë' bönni' uséd queë' na' Jesús, rnë':

—¿Bizxa didza' na' rdíl-lenli' lequë'?

17 Bubi'ë didza' bönni' nutsë'ë ladj bunách zian na', rnë':

—Bönni' Usëdi, nachë'a-bi' quiu' ni bi'i bönni'dau' quia', yu'u lëbi' bö' xöhui' run ga curnëbi'.

18 Cati' ryu'u lëbi' bö' xöhui' na', ruríx rutúl lëbi' lyu, ati' rbia bdxina' zidi' rú'abi' len rutíl-l láya'bi'. Qui lë ni na' zeajrdxitbi'. Gnabcda'-në' bönni' uséd quiu' lubijë' bö' xöhui' na', san cutu gulazáqui'në'.

19 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':

—Lbi'ili', curéjlë'li'. ¿Gáca'xtëcz ral-la' sóalena' lbi'ili'? ¿Gáca'xtëcz ral-la' gua' glena' queëli'? Gul-dguá'-bi' quia' ni.

²⁰ Djua'quë'-bi' ga na' zoë'. Cati' ble'i Jesús bö' xöhui' na', la' buxiztë lëbi'. Gdzö'bi' lyu, ati' brix butúl lëbi', len gdxia bdxina' zidi' rú'abi'.

²¹ Ni'r gnabnë' xuzbi' bi'i na' Jesús, rnë':

—¿Gaca'x chguc rac cni queëbi'?

Rnë' xuzbi' na':

—Ni' náctëbi' bi'idau' ré'ibi' cni.

²² Zian lzu r-ru'n lëbi' lu gui' len lu nis quië gdödi lëbi'. Qui lë ni na', chqui' racu' lati', buechi' ladxi' netu', gáclenu' netu'.

²³ Jesús gudxë' lë':

—Chqui' huac tséjlë'u, yúgu'të huac chqui' tséjlë'u Dios.

²⁴ La' bëtë'të' zidzj didza' xuzbi' bi'i na', rnë':

—Réjlë'a. Guclen neda' quië tséjlë'ra' Lë'.

²⁵ Cati' blé'inë' Jesús za'c bunách zian, tu'quí tu'tsútsj Lë', buzeynë' ba nadx bö' xöhui', rë' lei:

—Li', bö' xöhui' runu' ga curnë' len curyöni bunách, rna bé'ida' li' uruju' lu bi'i ni, len cutur tsu'u lëbi'.

²⁶ Grödxya'a bö' xöhui' na', ati' brix butultsca lëbi' len burujtë, bucá'n bi'i na' ca bi'i nacz. Ca' nac, glui' didza' zian bunách ni', ta'ná:

—Chnatbi'.

²⁷ Ni'r gdë'l-lë'ë na'bi' Jesús, buchisë'-bi' ati' gzuibi' bi'i na'.

²⁸ Ni'r gyazië' Jesús tu yu'u, ati' la' légaczë' gulan-abnë' Lë' bönni' uséd queë', ta'në':

—¿Bizz quië cutu guc ubijtu' bö' xöhui' na' netu'?

²⁹ Jesús gudxë' lequë':

—Cutu gac ubijli' ca'z bö' xöhui' cni, san tuz chqui' ulidzli'-në' Dios len gunli' gubás.

Rguúxjö'ë leyúbl Jesús ca zi'a ludöddë' Lë'

³⁰ Cati' guluzë'ë ni' Jesús len bönni' da'quë' Lë', guladödë' luyú Galilea. Cutu rë'nnë' Jesús nu gnözi ga na' zoë'

³¹ le rusëdnë' yugu' bönni' usëd queë', rë' lequë':
—Ludödë' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, lu na'quë' bönni' ludöddë' neda', san töd gatia', cati' gac tsonn dza ubana'.

³² Cutu gulayéjni'në' didza' ni rë' lequë', ati' le tádxinë', cutu bi gulanabnë' Lë'.

Nu nac blau

³³ Ni'r guladxinë' yödz Capernaum Jesús len bönni' da'quë' Lë', len tsal ni' nacu'ë lu yu'u, Jesús gnabnë' lequë', rnë':

—¿Bizxa didza' na' rdil-len lza'li' cati' ni' yu'uli' nöz?

³⁴ Lequë' guluséyj rú'aque', le ta'dil-len lza'quë' didza' la' nöz ni' núzخالquë' gaquë' bönni' blau.

³⁵ Ni'r grö'ë Jesús len bulidzë' idxínnutë' bönni' usëd queë', rë' lequë':

—Nu rë'ni gac blau ral-la' gac ca tu bönni' cuidi'z lenca' ca ni'a na'li' yúgu'tëli'.

³⁶ Ni'r gdel-lë'ë-bi' tubi' bi'idau' Jesús len buzóë'-bi' gatsj lahui'l ga na' nacu'ë. Ni' runidë'-bi', rë' lequë':

³⁷ —Nu bönni' si' lu në'ë tu bi'idau' cni le náquibi' quia', si' lu në'ë ca' neda', ati' nu bönni' si' lu në'ë neda', clëg neda'z si' lu në'ë, san si' lu në'ë ca' Xuza', nasölë'ë neda'.

Nu curdá'baga' rë'u, raclen rë'u

³⁸ Ni'r Juan gudxë' Jesús:

—Bönni' Usëdi, blé'itu'-në' bönni' rubijë' yugu' bö' xöhui', rugunë' dxin lau'. Gna bé'itu' lë' cutur gunë' ca', le cutu dë'ë rë'u.

³⁹ Ni'r Jesús gudxë' lë':

—Cutu gna bé'ili' lë', le chqui' zoë' bönni' runë' tu yöl-la' huac za' yehua' yubá, rugunë' dxin la' neda', cutu ca' gac gnë' zi'ë quia' bönni' na'.

⁴⁰ Cni nac, nu curdá'baga' rë'u, raclen rë'u nu na'.

⁴¹ Núti'tëz nu gunn queëli' tu zxíga'dau' nis gui'jli' le da'li' neda', Cristo, si'cz le ral-la' si' nu na'.

Zoa banádx queëru' gunru' ga nu gun dul-la'

⁴² Gnë' ca' Jesús:

—Núti'tëz nu gun ga gunbi' dul-la' tubi' bi'idau' cni réjlë'bi' neda', dxi'ar gac nu ugal-la' guich ryëtu yag yeni nu na', len tsajchú'n lë' lu nis zxön.

⁴³ Chqui' tu na'u gun ga gunu' dul-la', bchugu lei. Dxi'ar gac quiu' tsajtsaziu' ga su' gbanu' zoa tuz na'u, clëg zoa chop na'u, ati' tsajtsaziu' lu gui' gabíl, ga ni' cutu ul gui' qui.

⁴⁴ Latj ni' cutu latba' bzuga' yu'ucha' nup tsajcuá' ni', ati' gui' na' cutu ca' ul.

⁴⁵ Lëzca' cni, chqui' tu ni'u gun ga gunu' dul-la', bchugu lei. Dxi'ar gac quiu', tsajtsaziu' ga su' gbanu' zoa tuz ni'u, clëg zoa chop ni'u, ati' tsajtsaziu' lu gui' gabíl, ga ni' cutu ul gui' qui.

⁴⁶ Latj ni' cutu latba' bzuga' yu'ucha' nup tsajcuá' ni', ati' gui' na' cutu ca' ul.

⁴⁷ Lëzca' cni, chqui' tu yöj lau' gun ga gunu' dul-la', gleaj lei. Dxi'ar gac quiu' tsajtsaziu' ga rna

bë'ë Dios zoa tuz yöj lau', clëg zoa chop yöj lau', ati tsajtsaziu' lu gui' gabíl.

⁴⁸ Latj ni' cutu latba' bzuga' yu'ucha' nup tsajcuá' ni', ati' gui' na' cutu ca' ul.

⁴⁹ Ruxi'iru' bëla' zödi', rugál-la'ru' lei ra' gui', cui gac ditj. Lë ni rusëdi rë'u ca luhuöác dxi'a yúgu'të bunách. Lëzca' cni, rë'nnë' Dios gzxi'i zödi' yúgu'të böa' bëdxdau' tu'zégui'quë'-ba' lu bcugu la'y queë'.

⁵⁰ Dxi'a nac zödi', san chqui' nit yöl-la' sna' qui, ¿nacx úniru' lei sna'? Gul-gác la' lbi'izli' ca zödi' dxi'a, soali' dxí'adau' tuli' len yetuli'.

10

Rusëdnë' Jesús qui nu rulá' yöl-la' nutság na'

¹ Buzë'ë Jesús yödz Capernaum, gyijë' luyú Judea len gdödë' yetslá'a yegu Jordán zaca' ga rlen gbidz. Ni' guludúb leyúbl ga zoë' bunách zian, ati' leyúbl busëdnë' lequë' ca runczë'.

² Ni'r guladxinë' ga zoë' Jesús bönni' gdau' fariseo, të'nnë' lunë' ga bi gnë' Jesús quië gac luquië' Lë'. Gulanabnë' Lë', ta'në':

—¿I dë latj bönni' nutság në'ë usanë'-nu ngul queë'?

³ Bubi'ë didza' Jesús, rnë':

—¿Bizxa gna bé'inë' lbi'ili' Moisés?

⁴ Gulanë':

—Moisés bë'ë latj bönni' uzujë' lu guich le rna rulá'alënë'-nu, ati' ni'r usanë'-nu ngul queë' na'.

⁵ Bubi'ë didza' Jesús, rnë':

—Gna bé'inë' lbi'ili' cni Moisés le nac zid icj lãdxi'dau'li',

6 san cati' gzu lau guta' yödzyú, bönni' len ngul Dios benë' lequë'.

7 Gnë': "Qui læ ni na' uca'në' xuz xnë'ë bönni', tsajsóalenë'-nu ngul queë'

8 ati' chopë' ni luhuöaquë' ca tuz bunách." Qui læ ni na' cutur nacquë' chopë' san tuz chnacquë'.

9 Qui læ ni na' ca', nu nac bunách cutu ral-la' ulá'a nup na' chnutsaguë' Dios.

10 Cati' guluyazië' yu'u, gulanabi yudxë' Jesús bönni' usëd queë' ca nac didza' na' bë'ë.

11 Jesús gudxë' lequë':

—Núti'tëz bönni' ulá'alenë'-nu ngul queë' len utság ná'lenë'-nu ngul yubl, runë' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na' le ruspaguë'ë-nu dul-la' ngul na' gzóalenë'-nu zi'al.

12 Lëzca' cni chqui' usannu-në' bönni' queënu ngul nutság ná'lennu læ', len si'nu-në' bönni' yubl, runnu ca' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'.

Rulídz tsahuë'ë-bi' Jesús yugu' bi'idau'

13 Ni'r guladxín ga zoë' Jesús bunách djua'gac bi'idau' quegac, të'ni gxoá në'ë lecbi', ati' gulazú lauquë' bönni' usëd queë' Jesús ta'díl-l dídza'quë' nup na' djua'gac lecbi'.

14 Cati' blé'inë' læ ni Jesús, gleyne' len gudxë' lequë':

—Gul-güí'-cbi' latj bi'idau' la'dxinbi' quia'. Cutu uzága'gacli'-bi', le gata' quegac nup nacgac ca bi'idau' ni, latj ga rna bë'ë Dios.

15 Le nactë rëpa' lbi'ili': Nu cusí' lu në'i le rna bë'ë Dios ca runbi' bi'idau', cutu ca' tsaz ga ni' rna bë'ë.

16 Ni'r bunidë'-bi' yugu' bi'idau' na' Jesús, bxoá nê'ë lecbi' len bulídz tsahuë'ë-bi'.

Bönni' cuidi' rlé'inë' yöl-la' tsahui'

17 Cati' bu'ë nöz Jesús, jarélu'ë bidë' bönni', buzechu zxibë' lahuë' Jesús len gnabnë' Lë', rnë':

—Bönni' Usëdi gdu dxi'a, ¿nacx guna' quië gdél-li'da' yöl-la' na'bán gdu?

18 Jesús gudxë' lë':

—¿Bizx quië ru'u quia' didza', rnau': “Gdu dxi'a”? Nutu nu bönni' naquë' gdu dxi'a. Tuzë' Dios naquë' gdu dxi'a.

19 Chnözcznu' yugu' le gna bë'ë Dios, gnë':

Cutu gunu' dul-la' le rguitsj zxba qui yöl-la' nutság na'.

Cutu gdöddu' bunách.

Cutu cuanu'.

Cutu gneu' qui lza'u le cunác.

Cutu ucachi' lanu'.

Ben ba la'n xuz xna'u.

20 Bubi'ë didza' bönni' na', rë' Jesús:

—Bönni' Usëdi, yúgu'të lë ní runcza' cati' ni nactea' bi'idau'.

21 Len yöl-la' dxi'i ladxi' queë', buyüë' lë' Jesús, rnë':

—Tu le ryadzj quiu'. Gyeaj, yjëti' yúgu'të le dë quiu' len bnödzej quegac bunách yechi' lë na' si'u, ati' gata' quiu' yöl-la' tsahui' yehua' yubá. Ni'r huödu' quia', gacu' ca bönni' zijë' zajtë'ë lë'i yag cruz, ati' ta'u neda'.

22 Cati' byönnë' didza' ni, bui'nnë' ati' zhuöjë' rsëbi ladxë'ë le dëtsca queë' yöl-la' tsahui'.

23 Ni'r buyüë' Jesús gdu cuitië' len gudxë' yugu' bönni' usëd queë':

—Baníg nac la'yáz ga rna bē'ē Dios nup ta'le'i yöl-la' tsahui'.

²⁴ Gulubannē' bönni' uséd queē' ca nac xtidzē'ē ati' leyúbl Jesús gudxē' lequē':

—Lbi'ili', zxi'na'dau', baníg nac la'yaziē' ga rna bē'ē Dios bönni' tu'zxöni ládxi'quē' yöl-la' tsahui' quequē'.

²⁵ Nacr baníg tsaziē' ga rna bē'ē Dios nu bönni' rlé'inē' yöl-la' tsahui', ca tödba' böa' lu nag yötsi'.

²⁶ Cati' gulayönnē' didza' ni, gulubánternē' ca', ta'nē' la' légaczē':

—¿Nuzxa caz gac ulá, chqui'nu'?

²⁷ Buyüē' lequē' Jesús, rnē':

—Cutu gac gun lē ni bunách, san huaquē' Dios, le rzáqui'nē' Dios yúgu'tē.

²⁸ Ni'r Pedro gudxē' Lē':

—Xan, netu' nuca'ntu' yúgu'tē len da'tu' Li'.

²⁹ Bubi'ē didza' Jesús, rnē':

—Le nactē rēpa' lbi'ili', nu bönni' uca'nē' lidxē', o böchē'ē, o zanē', o xuzē', o xnē'ē, o ngul queē', o yugu' zxi'nē', o xyuē', le runē' xchina' o le runē' lban qui didza' dxi'a quia',

³⁰ bönni' ni huazí' queē' yetú gayua'tēr ca' dza ni zoaru' na'a, yugu' lidxē', len yugu' böchē'ē, len yugu' zanē', len yugu' xnē'ē, len yugu' zxi'nē', len yugu' xyuē', lenca' yugu' le la'bía ládxi'gac lē' bunách, ati' yödzyú zi'a za', gata' yöl-la' na'bán gdu queē'.

³¹ Zian nup nacgac blau na'a, lac cuidi'z ni', ati' nup nacgac cuidi'z na'a, lac blau ni'.

Leyúbl rguíxjö'ē Jesús ca zi'a ludöddē' Lē'

³² Cati' ni' yu'uquë' nöz, ta'benë' zjaquë' Jerusalén, nanörë' Jesús lauquë' bönni' usëd queë'. Nanitcnë' len lu yöl-la' radxiz zjáclenë' Lë'. Leyúbl bchë'ë quizi idxínnutë' na' Jesús. Gzu lahuë' ruí'lenë' lequë' didza' ca nac le ral-la' gac queë',

³³ rnë':

—Rlé'icзли' rbenru' zijru' Jerusalén ga ni' soa nu udöd neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, lu na'gac bxuz uná bë' len lu na'quë' bönni' gdau' tu'sëdi. La'chuguë' quia' gatia', len ludödë' neda' lu na'quë' bönni' gza'a.

³⁴ Lutitjë' neda' bönni' na' len lundë' neda' zi'. Luchijë' neda' zxöna'. Ni'r ludöddë' neda', san cati' gac tsonn dza ubana' lu yöl-la' gut.

Ta'nabnë' Jesús Jacobo len Juan bi gunë' quequë'

³⁵ Ni'r gulabiguë'ë lahuë' Jesús Jacobo len Juan, zxi'në' Zebedeo, len të' Lë':

—Bönni' Usëdi, ré'nitu' gunu' queëtu' le gnabtu'.

³⁶ Jesús gudxë' lequë':

—¿Bizxa ré'nili' guna' queëli'?

³⁷ Glë' Lë':

—Cati' gdxin dza cö'u ga gna bë'u, ben ga cö'tu' tutu' cuitiu' yubél len yetutu' cuitiu' yögl.

³⁸ Ni'r Jesús gudxë' lequë':

—Cutu nözili' bi rnabli'. ¿Naru' huac si'li' le ral-la' si'a neda', le nac le saca' qui'a? ¿Naru' huac gdil-li' nis ca gdila' neda' nis, gatia'?

³⁹ Gulubi'ë didza', ta'në':

—Huactu'.

Jesús gudxë' lequë':

—Le nactë, le saca' qui'a neda', si'li' ca' lbi'ili', len ca gdila' neda' nis, gdil-li' ca' nis,

⁴⁰ san cutu dē lu na'a cōa' nu cō' cuitia' yubél len nu cō' cuitia' yögl. Dios unödzejē' quequē' bönni' chnupē'ē quequē' yugu' latj na'.

⁴¹ Cati' gulayönnē' didza' ni yechiē' bönni' uséd queē' Jesús, lequē' ta'leynē' Jacobo len Juan na'.

⁴² Ni'r bulidzē' lequē' Jesús, rnē':

—Nöziczli' ca tun nup ta'ná be'i yugu' yödz, tu'zeynē' bach bunách, ati' nup nacgac blau ladjquē' ta'ná be'i lza'gac.

⁴³ Cutu gac cni queēli', san nu guē'ni gac zxön ga zoali', ral-la' gun xchinli' yezíca'rli',

⁴⁴ ati' nūti'tēzl-li' nu guē'ni gac blau ral-la' gac ca bönni' nada'u queēli' yúgu'tēli'.

⁴⁵ Cni ral-la' gunli' le bida' ni neda', Bönni' Nuhuöaquē' Gdu Bunách, clēg quiē nu gun xchina', san quiē guna' xchingac bunách len udöda' yöl-la' na'bán quia' le huöá'uida' bunách zian.

Jesús ruínē' Bartimeo, bönni' nachúl lahuē'

⁴⁶ Ni'r guladxinē' yödz Jericó Jesús len bönni' da'quē' Lē'. Cati' ni' rurujē' yödz ni Jesús, dzagquē' Lē' bönni' uséd queē' lenca' bunách zian. Ra' nöz ni' rö'ē bönni' nachúl lahuē', lē' Bartimeo, zxi'nē' Timeo. Rnabē' nu bi gunnz queē'.

⁴⁷ Cati' byönnē' Bartimeo rdödē' ni' Jesús, bönni' Nazaret, gzu lahuē' ru'ē zidzj didza', rnē':

—Jesús, zxi'n xsoē' David. Buechi' ladxi' neda'.

⁴⁸ Guladíl-l lē' didza' nup ta'död ni', tē lē':

—Bseyj ru'u.

Ni'r zidzjr bulidzē', rnē':

—Zxi'n xsoē' David. Buechi' ladxi' neda'.

⁴⁹ Ni'r gzē' dxiz Jesús, rbözē', ati' rē' lequē':

—Gul-lidzē'.

Gululidzë' bönni' na' nachúl lahuë', tē' lē':

—Btip ladxu'u. Gyasch. Rulidzë' Li'.

⁵⁰ Ni'r gru'në' tsa'l lari' naxóa yenë'. La' gyastë' len bidë' ga na' zoë' Jesús.

⁵¹ Gnabnë' lē' Jesús, rnë':

—¿Bizxa rē'nnu' guna' quiu'?

Bubi'ë didza' bönni' na' nachúl lahuë', rnë':

—Bönni' Usëdi, rē'nda' gunu' ga huöalj yöj lahua'.

⁵² Jesús gudxë' lē':

—Böaj lidxu'. Chnuhuöacu' le réjlë'u neda'.

La' böalj tē yöj lahuë' ati' zéajlenë' Jesús.

11

Ryazië' Jesús yödž Jerusalén

¹ Guladxinë' Jesús len bönni' da'quë' Lē' gal-la' ga dē Jerusalén, ga na' nacúa' yödž Betfagé len yödž Betania, len ga na' dē ca' Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo. Ni'r Jesús bsölë'ë chopë' bönni' uséd queë',

² rē' lequë':

—Gul-tséaj lu yödždau' dē lauru' ni', len cati' tsa-zli' ni', tsajxáca'li'-ba' ni' tuba' búrrodau' nága'ba', nutu nu rbiani lēba'. Gul-sédx-ba' len gul-chë'-ba' quia' ni.

³ Chqui' nu bi guië lbi'ili' le runli' lē ni, gul-guië nu na': “Xanru' rquinnë'-ba', ati' la' usöla'të'-ba' quiu'.”

⁴ Ni'r yjaquë' yajxáca'quë'-ba' búrrodau' na', nága'ba' ga nu ryaz lö'a ga nac ra' nöž, ati' gulasedxë'-ba'.

⁵ Nup nacúa' ni' tē lequë':

—¿Bizxa ni runli'? ¿Bizx quië rsedxli'-ba' búrrodau' na'?

⁶ Gulubi'ë didza' bönni' uséd queë' Jesús, glë lequë' ca na' chgudxczë' lequë' Jesús, ati' glui' lequë' latj bunách ni'.

⁷ Ni'r gulachë'ë-ba' búrrodau' na' ga na' zoë' Jesús. Gulaxóë' cúdzu'ba' lari' quequë' ati' Jesús gdxie'-ba'.

⁸ Zian bönni' nacu'ë ni' gulachiljë' lari' quequë' gap nac la' nöz. Yela'gac bunách ni' gulaguítsj zin le guluxxóa la' nöz.

⁹ Gulazú lau tui' zidzj didza' nup nanörgac lahuë' Jesús len nup na' za'c cúdzu'lë', ta'në':

—Yöl-la' ba. Dios gun la'yë' Bönni' zë'ë ni, nasölë'ë Lë' Xanru' Dios.

¹⁰ Dios gun la'yë' Bönni' ni zi'a gna bë'ë, ca na' gna bë'ë xuz xtau'ru' David. Yöl-la' ba Dios.

¹¹ Cni guc, bdxinë' Jesús Jerusalén, ati' gyazië' lö'a gdau'. Cati' budx buyüë' yúgu'të le nacua' gdu zbi'il ni', burujë' zaca' yödz Betania le chrdzö', dzagquë' Lë' bönni' uséd queë'.

Jesús rulídz zi'ë yag higo

¹² Cati' za' rení' yetú dza, ati' tu'rujë' yödz Betania Jesús len bönni' da'quë' Lë', rdunë' Jesús.

¹³ Zi'tu' blé'inë' tu yag higo dxia xlagui'. Gbiguë'ë ga na' zoa yag na' chqui' utsajxaquë'ë lati' le rbia. Cati' bdxinë' ni' cutu bi yajxaquë'ë le rbia. Xlagui'z dxia le cutu rdxini dza cuia.

¹⁴ Ni'r bulidzë' yag na' Jesús, rnë':

—Cutur nu gagu le rbia quiu'.

Gulayönnë' didza' ni bönni' uséd queë'.

Jesús rulatjë' lö'a gdau'

¹⁵ Cati' guladxinë' Jerusalén Jesús len bönni' da'quë' Lë', gyazië' Jesús lö'a gdau' len gzu lahuë'

rubijë' ni'l nup tuti' len nup ta'u lö'a gdau'. Brixë' yugu' blag quegac nup tu'tsá' dumí gza'a, lenca' yugu' ga ta'bó' nup tuti' budödau'.

16 Cutu ca' bë'ë latj nu bi gua', uzóa nöz ga nac lö'a gdau'.

17 Busëdnë' nup nacué' ni', rnë':

—Nayúj lu guich la'y, rna: “Lidxa' si' lei, yu'u ga lulídz Dios bunách gdutë yödzlyú.” Lbi'ili' chnunli' lei ca nac bloj quegac gban.

18 Cati' gulayönnë' didza' ni yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi, gulazú lauquë' ta'zú ta'bö'ë ludöddë' Jesús, san le tádxinë' bunách, cutu bi glunë' queë', le tu'bani yúgu'të bunách ca nac le rusëdnë' Jesús.

19 Cati' chrdzö' burujë' Jesús lu yödz na'.

Rbidx yag higo bulídz zi'ë Jesús

20 Cati' za' rení' yetú dza, guladödë' Jesús len bönni' da'quë' Lë' ga zoa yag higo na' bulídz zi'ë Jesús, len gulalé'inë' lei, chnabídx gdu luí.

21 Ni'r yajneynë' Pedro bi guc ati' gudxë' Jesús:

—Bönni' Usëdi, byutsca'. Yag higo ni bulídz zi'u nij, chnabídx.

22 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':

—Gul-tsejlë' Dios.

23 Le nactë rëpa' lbi'ili', chqui' nu bönni' guië' guí'adau' ni: “Bcuit ni, yajsóa lu nis zxön”, len cugác chop ladxë'ë bönni' na' san gdu ladxë'ë tsejlë'ë gunë' Dios ca na' rnë', ca' gac.

24 Qui lë ni na' rëpa' lbi'ili': Yúgu'të le gnabli' cati' ulidzli'-në' Dios, gul-tsejlë' chbennë' queëli' Dios lë na' rnabli', ati' gunnë' queëli'.

25 Cati' ni' rulidzli'-në' Dios, chqui' zoa nu rleyli' nu bi ben queëli', gul-nít lau nu na' quië unít lahuë' ca' lbi'ili' ca nac dul-la' nabága'li', Xuzli' na' zoë' yehua' yubá.

26 Chqui' cu unít lauli' bunách, cutu unít lahuë' lbi'ili' dul-la' nabága'li' Xuzli' zoë' yehua' yubá.

Yöl-la' uná bē' dē lu nē'ē Jesús

27 Ni'r yhuöjqüë' Jerusalén Jesús len bönni' da'quë' Lē'. Cati' ni' rdë' Jesús ga nac nchil gdau', guladxinë' ga zoë' yugu' bxuz uná bē' len bönni' gdau' tu'sëdi len bönni' gul tu'zejni'.

28 Gulanabnë' Jesús, ta'në':

—¿Bizxa yöl-la' uná bē' dē lu na'u runu' yugu' lē ni? ¿Nuzxa caz budöd lu na'u yöl-la' uná bē' gunu' cni?

29 Bubi'ë didza' Jesús, rē' lequë':

—Neda' ca' gnabda' lbi'ili' tu didza'. Chqui' ubi'ili' quia' didza', ni'r gyëpa' lbi'ili' bi yöl-la' uná bē' runda' yugu' lē ni.

30 ¿Nuzxa budöd lu nē'ē Juan uquilë' bunách nis? ¿Naru' Dios o bunách? Gul-natsca'.

31 Gulazú lauquë' tun xtídza'quë' la' légaczë', ta'në':

—Chqui' gnaru' Dios bsölë'ë lē', guië' rē'u: “¿Bizx quië cutu gyéjlë'li' lē'?”

32 ¿Naru' guiëtsaru'-në': “Gulasölë'ë lē' bönni'?”

Cni ta'zá' ládxi'quë' le tádxinë' bunách zian nacuá' ni' le taqui yúgu'të bunách na' bē'ë didza' uláz queë' Dios Juan na'.

33 Qui lē ni na' glë' Jesús:

—Cutu nözitu'.

Ni'r Jesús gudxë' lequë':

—Neda' ca' cutu quíxjöi'da' lbi'ili' bi yöl-la' uná bē' dē lu na'a runda' yugu' lē ni.

12

Runē' lsaqui' Jesús quegac huen dxin cunacgac tsahui'

¹ Ni'r gzu lahuē' Jesús ruí'lenē' bönni' da'quē' Lē didza' yugu' le runē' lsaqui', rnē':

—Gzoē' bönni', szxöni bdē'ē lba uva ga nac la' yēl queē'. Glequē' li'aj qui, len gchö'nē' röga' guiöj ga gsiē' xisi uva na'. Budxíē' tu yu'u gup ga nac xtsa' ga nu uyú la' yēl na'.

'Ni'r budödē' lu na'quē' huen dxin la' yēl queē' na', la'zi'ē gatsj hueaj le unödzej, ati' gyijē' yödz zi'tu'.

² Cati' bdxin dza luchibē' le rbia, bsölē'ē-bi' bi'i huen dxin queē' tsajxi'bi' lu na'quē' huen dxin na' le ral-la' si'ē xanbi' qui le gulabía lba uva na'.

³ Ni'r gulaguel-lē'ē-bi' bi'i na' yugu' huen dxin na' len glundē'-bi' zi', ati' gulusölē'ē-bi' ca'zbi'.

⁴ Ni'r bsölē'ē-bi' yetubi' bi'i huen dxin queē' bönni' xan la' yēl na', ati' bi'i ni gululadxē'-bi' guiöj, gululē'ē icjbi'. Glu'ē dö' queēbi'.

⁵ Ni'r bsölē'ē-bi' ca' yetubi' bi'i huen dxin queē' bönni' xan la' yēl na', ati' bi'i ni guludöddē'-bi'. Bsölē'ē-bi' ca' zianrbi' ati' la'cbi' gluncdē'-bi' zi' len yela'cbi' guludödcde'-bi'.

⁶ 'Nutur nu nagá'n queē' xan la' yēl na'. Naga'nzbi' bi'i bönni' queē' ati' nadxí'itsquinē'-bi'. Ga yajseytē, bsölē'ē-bi' zxi'nē', rnē': “Lunē' ba la'n zxi'na'.”

⁷ Ni'r gulaně' la' légaczě' bönni' huen dxin na', ta'ně': “Bi'i ni ral-la' gaqui queėbi' la' yěl ni. Gul-dá, gdódiru'-bi' ati' gaqui queėru' la' yěl ni.”

⁸ Qui lě ni na' gulazöně'-bi' len guludöddě'-bi'. Gularu'ně'-bi' ni'l la' yěl qui lba uva na'.

⁹ Ni'r gnabně' bönni' nacu'ě ni' Jesús, rně':

—¿Nacx guně' chqui'nu', bönni' xan la' yěl na'? Huidě' len huadödcđě' bönni' huen dxin na', ati' udödě' lu na'gac bunách yubl la' yěl na'.

¹⁰ ¿Naru' cu nulábnili' lě na' nayúj lu guich la'y? Cni rna:

Guiöj na' gularu'ně' bönni' tu'cu'ě zö'ö,

Na'a nac guiöj len, squin zö'ö.

¹¹ Xanru' Dios beně' ga nac cni

Ati' rubániru' ca nac lě ni rlé'iru'.

¹² Ni'r gulazú gulabö'ě la'zöně' Jesús le táquibe'ině' beně' lsaqui' ni ca nac quequě', san tádxině' bunách zian nacuá' ni' len qui lě ni na' guluca'ně' Lě', zhuöjquě'.

Ca nac le ta'guíxj lazgac bunách

¹³ Gdöd lě ni yugu' bönni' gdau' uná bě' na' gulasölě'ě ga zoě' Jesús la'quě' bönni' gdau' fariseo len bönni' da'quě' Herodes quiě luně' ga bi gně' Jesús quiě gac luquíě' Lě'.

¹⁴ Guladxině' ga na' zoě' Jesús bönni' ni, len tě' Lě':

—Bönni' Usědi, nözitu' ru'u didza' gdutě li. Cutu rui' ladxu'u bi ta'náz bunách, le curuyuzu' le tu'luíz cuingac bunách, san rusědnu' ca nacz le rě'nně' Dios lun bunách. ¿I runn netu' latj zxba queě' Moisés quíxj laztu' le tu'quízxjě' uláz queě' César? ¿Naru' uguíxjtu' o cutu quíxjtu'?

15 Ráquibe'inè' Jesús tu'ë didza' lu yöl-la' rguilj ladxi' quequè' ati' rë' lequè':

—¿Bixx quië rubijli' neda' didza'? Gul-djua'tsca' quia' tu dumí rda quië glé'ida' lei.

16 Djua'què' lei ati' gnabnè' lequè' Jesús, rnè':

—¿Nuzxa lahui da' lè'i ni len nuzxa lei ni?

Gulubi'è didza', ta'nè':

—Queë' César na'.

17 Ni'r Jesús gudxè' lequè', rnè':

—Gul-nödzj queë' César le naqui queë' César, ati' queë' Dios le naqui queë' Dios.

Gulubannè' ca nac didza' bubì'è Jesús.

Ca nac qui yöl-la' rubán lu yöl-la' gut

18 Ni'r guladxinè' ga zoë' Jesús la'què' bönni' gdau' saduceo. Bönni' ni ta'nè' cutu lubán nup chnatgac. Qui lè ni na' glè' Jesús,

19 ta'nè':

—Bönni' Usèdi, Moisés nuzujè' queëtu' lu guich chqui' gatiè' bönni' cuzóa bi'i queë', ati' uga'nnu ngul queë', ral-la' utság ná'lenbi'-nu bi'i böchë'ë bönni' na' len uzoabi' bi'idau' gacbi' bi'i queëbi' böchi'bi'.

20 Gulacua'bi' gadxbi' bi'i nac böchi'cbi'. Bi'i zi'al na' butság ná'lenbi'-nu ngul, ati' gutbi', nutu nu gul-la' bi'idau' queëbi'.

21 Bi'i buróp na' butság ná'lenbi'-nu ngul uzëb na', ati' gutbi' ca', nutu nu gul-la' bi'idau' queëbi'. Lëzca' cni guc queëbi' bi'i bunn.

22 Cni guc, gulutság ná'lenbi'-nu yúgu'tëbi', nutu nu gul-la' bi'idau' queëbi'. Ga yajseytë, gutnu ca' ngul na'.

23 Na'a, cati' lubán nup chnatgac, ¿núxalbi' gáquinu queëbi' ngul na', le gulutság ná'lenbi'-nu igádxtebi'?

24 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':

—Rchíxili' le cunúnbë'li' le nayúj lu guich la'y len cutu nõzili' ca nac yöl-la' huac queë' Dios.

25 Cati' lubán nup chnatgac, cutu ca' lutság na'quë', len cutu la'cuá'lenë'-nu ngul bönni', san lacquë' ca nacquë' gbaz la'y queë' Dios, nacu'ë yehua' yubá.

26 Na'a, ca nac quegac nup chnatgac chqui' lubán, ¿naru' cu nulábinili' le buzujë' lu guich Moisés? Rui' didza' ca na' bulidzë' lë' Dios lu yag yõtsi'dau' regui, rë' lë': “Neda' naca' Dios queë' Abraham len Dios queë' Isaac, len Dios queë' Jacob.” Le gnë' cni quequë', nac bë' nabanquë' zal-la' glatië' zi'al.

27 Dios naquë' Dios quegac nup nabangac, clëg quegac nup natgac tsaz. Szxõnitër rchíxili'.

Le nac blau gna bë'ë Dios

28 Bidë' ca' ga zoë' Jesús bönni' gdau' usëdi. Byönnë' ca na' gluí'lenë' Jesús didza' len nõznë' dxí'adau' bubi'ë didza' Jesús. Qui lë ni na' gnabnë' Jesús, rnë':

—¿Bizxal le gna bë'ë Dios nactër blau ca yúgu'të le gna bë'ë?

29 Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':

—Le gna bë'ë nactër blau ca yúgu'të nac lë na' rna: “Gul-yõni bunách Israel. Xanru' Dios, tuzë' Lë' naquë' Xanru'.

30 Ral-la' gdxí'inu' Xanu' Dios gdu ladxu'u, len lu gdu icj ládxi'da'u len lu gdu yöl-la' rejni'i quiu'

len lu gdu yöl-la' huac quiu'." Lë ni nac le gna bë'ë nactër blau.

³¹ Le gna bë'ë nac buróp, tuz ca nac. Cni rna: "Ral-la' gdxì'inu' lza'u ca nadxí'i cuinu'." Cutu ca' zoa yetú le gna bë'ë nacr blau ca chop ni gna bë'ë.

³² Ni'r gudxë' Jesús bönni' gdau' usëdi na', rnë':

—Dxí'adau' gnau', Bönni' Usëdi. Le nacz rnau'. Tuzë' naquë' Dios, len nutur nu zoa nac Dios.

³³ Quië gdxì'iru'-në' Dios gdu ládxi'ru', len lu gdu yöl-la' rejni'i queëru' len lu gdu icj ládxi'dau'ru' len lu gdu yöl-la' huac queëru', len quië gdxì'iru' lza'ru' ca nadxí'i cuinru', nacr lsaca' ca yúgu'të böa' bëdxdau' rudódicru'-ba' lu bcugu la'y queë' Dios, lenca' ca yúgu'të böa' bëdxdau' ruzégu'cru'-ba' lu bcugu na'.

³⁴ Cati' byönnë' Jesús dxí'adau' rubi'ë didza' bönni' ni, ni'r gudxë' lë', rnë':

—Yelati'z ryadzj quiu' gúnbë'u le rna bë'ë Dios. Nutur nu burugui bi gnabi Jesús.

¿Nuzxa zxi'n naquë' Cristo?

³⁵ Cati' ni' rusëdnë' Jesús bunách ga nac nchil gdau', rnë':

—¿Bixx quië ta'në' bönni' gdau' usëdi naquë' Cristo zxi'n xsoë' David?

³⁶ Lëczë' David na' bë'ë didza', zóalenë' lë' Dios Bö' La'y, gnë':

Xanru' Dios gudxë' Xana':

“Grö' cuit lë'a yubél

Cati' gunra' ga luzechu zxibgac Lau'

Nup cuta'le'i Li' dxi'a.”

³⁷ ¿Naru' nactsë' Cristo zxi'n xsoë' David chqui' lëczë' David na' rnë' queë' naquë' Xanë'?

Guladzág ládxi'gac didza' ni bunách zian nacuá' ni' tu'zě naggac Lě'.

Jesús ruquíë' bönni' gdau' tu'sědi

³⁸ Ni' rusědně' bönni' da'quë' Lě' Jesús, rě' lequë':

—Gul-gún chi'i cuinli' quequë' bönni' gdau' tu'sědi. Ta'dzág ládxi'quë' ta'dě' ni'l na'l, nácuquë' lari' tunn. Ta'dzág ládxi'quë' ca' tu'líd zshui' lequë' bunách gap nac lu yě'y.

³⁹ Ta'bö'ë yugu' latj blau lu yu'u ga tu'dubë' tu'sědë' queë' Dios bunách lenca' gap tu'dubë' ti'j tahuë'.

⁴⁰ Tu'gúë' lidxcnu ngul uzěb len quië lulu'z zshui' cuinquë', xtsey tu'lidzë' Dios. Yugu' bönni' ni, gúntscarë' lequë' zxguia' Dios.

Le bunödžnu queë' Dios tu ngul uzěbdau'

⁴¹ Tsal ni' rö'ë Jesús nchil gdau' ga zoa gui'n ga ta'gú'u bunách dumí gun, ruyúë' ca tun bunách ta'gú'u dumí lu gui'n. Dumí zian ta'gu'ë bönni' dë yöl-la' zshui' quequë'.

⁴² Ni'r bdxinnu ni' ngul yechi' uzěbdau', glu'nu chop dumí lasdau', le záca'gac láti'dau'z.

⁴³ Ni'r bulidzë' yugu' bönni' uséd queë' Jesús, rě' lequë':

—Le nactë rěpa' lbi'ili', ngul yechi' uzěbdau' ni glu'rnu ca yúgu'të nup bi ta'gú'u lu gui'n qui gdau'.

⁴⁴ Ta'gu'ë qui le nagá'nz quequë' yúgu'të bönni' ni, san ngul ni, lu yöl-la' yéchi'dau' queënu glu'nu gdutë la'z dui tsca le děz queënu, le ral-la' gáhuinu.

13

Rgu'xjö'ë Jesús ca zi'a luquindjë' gdau'

¹ Cati' burujë' Jesús nchil gdau', gudxë' Lë' tuë' bönni' uséd queë', rnë':

—Bönni' Usëdi, byutsca' nactga yugu' yu'u zxön ni, len nactga yugu' guiöj lë'i zö'ö quegac.

² Bubi'ë didza' Jesús, rë' lë':

—Rlë'inu' yugu' yu'u zxön ni, san cutu ca' ugá'n ni guiöj lahui lzë'i, le luquíndj leygac bunách.

Le lac bë' cati' zi'a udx qui yödzyú

³ Ni'r yjaquë' Jesús len bönni' da'quë' Lë' lu Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo, gui'a na' dë cá dödl ra' gdau'. Cati' chrö'ë ni' Jesús, glë' Lë' la' légaczë' Pedro len Jacobo len Juan len Andrés,

⁴ ta'në':

—Gdixjöi' netu' batx lac lë ni. ¿Bizxa gac bë' chzoa lac yúgu'të lë ni?

⁵ Bubi'ë didza' Jesús, rusëdnë' lequë', rnë':

—Gul-gún chi'i cuinli' qui nadxi nu si' ye'i lbi'ili'.

⁶ La'lá' lauquë' zian bönni' si' laquë' ca lea' neda', la'në' nacquë' Cristo. Cni la'zí' yé'inë' bunách zian.

⁷ Ni'r cati' yönili' rac gdil-l ni'l na'l, cutu gádxili'. Yúgu'të lë ni ral-la' gac, san cutu rdxini dza udx.

⁸ Tu yödz til-len yetú yödz len tu ga nu rna bë' tsajtil-len yetú ga nu rna bë'. Zian latj sa' rtit len gac gbin. Lun rusbö bunách. Yugu' lë ni lac le su lau la'zaca' la'guí'i bunách dza ni'.

⁹ Ni'r gul-gún chi'i cuinli', le ludödë' lbi'ili' lu na'quë' bönni' yúlahui'. La'guinë' lbi'ili' gap tu'dubë' tu'sëdë' queë' Dios bönni' judío. Gdxinli' lauquë' bönni' ta'ná bë'ë len lauquë' bönni' ta'ná bé'inë' yödz zi'tu'. Lunë' cni queëli' le da'li' neda', san ni' gunli' lna' lau quia' neda'.

10 Zi'al ca gdxin dza udx, run bayúdx gac lban qui didza' dxi'a quia' laugac bunách gduťe yödzyú.

11 Cati' ni' la'chě'ě lbi'ili', len ludödě' lbi'ili' lu na'quě' bönni' yúlahui', cutu güi' ládxi'li' bizxa gnali'. La' dza ni'z Dios gunně' queěli' didza' güi'li', ati'lě ni gnali'. Cati' ni' güi'li' didza', clěg lbi'izli' na' gnali', san Dios Bö' La'y gně'.

12 Ludöd la' böchi'gacz bunách lu na'quě' bönni' ludödcdě' lequě'. Bönni' nacua'bi' bi'i quequě' ludödě' la' zxi'ngacczě' ca', ati' zxi'nquě' na' ludödbi' la' xuz xná'gacczbi' lu na'quě' bönni' ludödcdě' lequě'.

13 Luzóa lbi'ili' tsla'l yúgu'tě bunách le da'li' neda', san nul-li' gua' glenli' lě na' gac ga gdxinr dza udx, ulali'.

14 'Nup tu'láb didza' ni ral-la' la'yejni'i. Buzujě' lu guich Daniel, bönni' ni' bě'ě didza' uláz queě' Dios, le rna cni: "Tsaz ga cutu ral-la' tsaz tu le xöhui' le rusnít." Dza ni'r ral-la' la'zxúndj nup nacua' luyú Judea, tsjac gap nac guí'adau'.

15 Nu zoa cju'u dza ni' ral-la' gzxundjtě, len cutu huötj zخان yu'u tsajxí' bi dě qui lu yu'u.

16 Nu zoa ladj guixi' ral-la' gzxundjtě, len cutu huöaj tsajxí' lari' rxoa yeni.

17 Bica' bayechi' ngul dza ni' nua'cnu-bi' bi'idau', lenca' ngul tu'gádxinu-bi' bi'idau'.

18 Gul-lidzě' Dios gnábili'-ně' cugún bayúdx gzxundjli' cati' nac beo' ziag.

19 Yugu' dza ni' la'zaca' la'guí'ir bunách ca le guc zí'atěl cati' zi'a guta' yödzyú le beně' Dios ga rdxintě na'a dza, ni dza zi'a za'c cutu gac cni.

20 La'naru' cu nuně' Dios ga luhuóác nabábz yugu' dza ni', nutu nu ulá, san le nadxi'ině' nup

chgröczë', chnunë' queë' gunë' ga luhuöác nabábz yugu' dza ni'.

²¹ 'Na'a, chqui' nu guië lbi'ili': "Gul-yutsca', ni zoë' Cristo", o gna: "Gul-yutsca', ni' zoë'", cutu ca' tséjlë'li' nu na'.

²² La'lá' lahui zian nup la'zí' ye'i bunách, la'në' nacquë' Cristo len la'në' nacquë' bönni' tu'ë didza' uláz queë' Dios. Lului'në' le lac bë' len lunë' yugu' yöl-la' huac zxön. Huala'zí' yé'inë' ca' nup gröczë' Dios la'naru' la'záqui'në'.

²³ Ni'r lbi'ili', gul-zóa ban ládxi'li'. Yúgu'të chgudxa' lbi'ili' zí'atël ca gac.

Ca huödë' Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách

²⁴ Gnë' ca' Jesús:

—Yugu' dza ni', töd gac dza na' la'zaca' la'guí' cni bunách, gchul gbidz len cutu gun yení' beo'.

²⁵ La'guíndj bölj luzxbá len la'zxíz le nala'gac, nacgac blau luzxbá na'.

²⁶ Ni'r la'le'i neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, za'a lu böaj luzxbá, napa'yöl-la' huac zxön len yöl-la' yení' quia'.

²⁷ Gsöla'gaca'-në' gbaz la'y quia', lutubë' bunách rö quia' nacuá' idáp la'a yödzlyú, ga naguél-la'të luyú bidx, ga rdxintë ga naguel-la' luzxbá.

²⁸ 'Gul-tsejni'i le rusëdi lbi'ili' yag higo. Cati' ta'lén xzuza' në'i huë'ndau' len rubía xlagui' yulu, nözili' chzoa gdxin dza gba.

²⁹ Lëzca' cni, cati' glé'ili' tac lë ni, gnözili' chzoa gdxin dza udx na', len chrdzag lau.

³⁰ Le nactë rëpa' lbi'ili', yúgu'të lë ni lac zí'atël ca lat nup nacuá' dza na'.

³¹ Huadöd qui luzxbá len qui luyú ni, san xtidza'a gatga töd qui.

³² 'Cati' gdxin dza ni' o dzö' ni', nutu nu nözi. Cutu nözcnë' gbaz la'y nacu'ë yehua' yubá, len cutu nözda' neda', Zxi'në' Dios. Tuzë' Dios Xuz nöznë'.

³³ Qui lë ni na', gul-spán ládxi'li'. Gul-zóa sina' len gul-lidzë' Dios le cutu nözili' bizxa dza gac lë ni.

³⁴ Gac ca rac cati' zijë' zi'tu' tu bönni'. Cati' chzoa uzë'ë lidxë', udödë' lu na'quë' huen dxin queë' yugu' le dë queë'. Qui queëquë' gu'ë xchinquë' len gna bë'ë soa ban ladxi' nu zoa huen chi'i ga nu ryaz.

³⁵ Gul-zóa lbi'ili' ban ladxi' le cutu nözili' batx huödë' xan yu'u, cati' chrdzö', o gatsj lahui' yël, o cati' rbödxba' zxi'n druz, o zildau'.

³⁶ Gul-gún cni, cui duxaquë'ë lbi'ili' rasli' chqui' huödë' tu tsalz.

³⁷ Lë ni rëpa' lbi'ili', rëpa' ca' yúgu'të bunách: Gul-zóa ban ladxi'.

14

Tun xtídza'quë' bönni' gdau' la'zönë' Jesús

¹ Yechóp dza ca' gac Lni Pascua cati' tu'spanë' bönni' judío ca benë' Dios, buslé' xuz xtau'quë' luyú Egipto, nac lni cati' tahuë' yöt xtil cunazí' xnë'i. Ta'zú ta'bö'ë bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi la'zönë' Jesús bagachi'z quië ludöddë' Lë'.

² Ta'në':

—Cutu gac sönru'-në' dza lni le lun rusbö bunách.

Ngul rgu'nu icjë' Jesús le rla' zxix

³ Zoë' Jesús yödZ Betania, lu yu'u lidxë' Simón, bönni' güi'inë' huë' nudzu' ruzöd. Tsal ni' rö'ë rahuë' Jesús, gyaznu ngul, nua'nu böga'dau' náquini guiöj zaca', yudz le rla' zxix qui yöj susén las gdu, le zaca' szxöni. Bla'anu böga'dau' na' len glu'nu le rla' zxix icjë' Jesús.

⁴ Gulaléylanë' la'quë' bönni' nacu'ë ni', ta'në' la' légaczë':

—¿Bizx quië guc ditj le zxix na'?

⁵ La'naru' nu guti' lë na', huazí' qui yelati' ca lazxjru' qui tu iz quië nu quisi quegac bunách yechi'.

Szxöni gulanë' queënu.

⁶ Ni'r Jesús bë'ë didza', rnë':

—Gul-güi'-nu latj. ¿Bizx quië rnë zi'li' queënu? Nac dxi'a le bennu quia'.

⁷ Nacuá'lentecz lbi'ili' bunách yechi', len bátti'tëz guë'nili', huac gunli' dxi'a quequë', san neda' cutu sóatecza' ga zoali'.

⁸ Tsca le gzxáqui'nu bennu ngul ni. Glu'nu neda' le rla' zxix ni, bupa'nu neda' zí'atël ca ggacha'a yeru ba.

⁹ Le nactë rëpa' lbi'ili', gáti'tëz ga gac lban qui didza' dxi'a quia' gdu yödzlyú, soa nu quixjö' ca' lë ni bennu quia' ngul ni. Cni gac quië nu tsajnéy lënu.

Rzi' lu në'ë Judas udödë' Jesús

¹⁰ Ni'r brujë' Judas Iscariote, bönni' nabáblenë' chinnuë' na' da'quë' Jesús, gyijë' ga nacu'ë bxuz uná bë' quië udödë' Jesús lu na'quë'.

11 Cati' gulayönnë' xtidzë'ë Judas na', guludzijnë' ati' gulazi' lu na'quë' lu'ë lë' dumí. Ni'r gzu lahuë' Judas rzu rbö'ë udödë' Jesús lu na'quë'.

Le ri'j ráguru' ruspanru' ca gutië' Xanru'

12 Nac dza rzu lau lni tahuë' yöt xtil cunazí' xnë'i, dza na' tu'döddë'-ba' bö'cu' zxíla'dau' tahuë' Lni Pascua na', cati' tu'spanë' ca benë' Dios buslé' bönni' judío luyú Egipto. Ni'r gulanabnë' Jesús bönni' uséd queë', ta'në':

—¿Gazx rë'nnu' tseajtu' tsajpa'tu' le gáguru' xtsö' qui Lni Pascua?

13 Ni'r bsölë'ë chopë' bönni' uséd queë' Jesús, rë' lequë':

—Gul-tséaj lu yödz. Ni' huadzagli' tu bönni' nu'ë rö'ö nis. Gul-tséajlenë'.

14 Ga na' tsazië', gul-guië' xan yu'u na': “Rnë' Bönni' Usëdi: ¿Gazx zoa yu'u ga na' gágulengaca'-në' bönni' uséd quia' xtsö' qui Lni Pascua?”

15 Ni'r ului'inë' lbi'ili' tu yu'u zxön ga nac buróp cuia ga chnabá'a. Gul-pá' ni' le gáguru'.

16 Gularujë' bönni' uséd queë' na', guladxinë' lu yödz, ati' yajxáca'quë' yúgu'të ca na' chgudxë' lequë' Jesús. Gulupé'ë ni' le lahuë' qui Lni Pascua.

17 Cati' chgul, bdxinë' ni' Jesús, dzagquë' Lë' idxínnutë' bönni' uséd queë'.

18 Tsal ni' rö'quë' tahuë', bë'ë didza' Jesús, rnë':

—Le nactë rëpa' lbi'ili', zoa nu dzag lbi'ili', nu rágulen neda' tsazxön, udöd neda' lu na'gac bunách.

19 Ni'r guluhui'nnë' len gulazú lauquë' të' Lë' tu tuë':

—¿Naru' neda'?

Yetúë' ca' gnë':

—¿Naru' neda'?

²⁰ Bubi'ë didza' Jesús, rë' lequë':

—Nac nu nutsa' ladj chínnuli' ni, bönni' na' nunë'ë në'ë tsaxxõn len na'a lu zxiga'.

²¹ Tsija' ga gatia' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, ca na' nayúj lu guich la'y ca gac quia', san bica' bayechi' bönni' na' udödë' neda' lu na'quë' bönni' ludöddë' neda'. Dxi'ar gac queë' bönni' na' la'naru' cu guljë'.

²² Tsal ni' tahuë', gdel-lë'ë yöt xtil Jesús. Gudxë' Dios: “Xclenu'.” Buzxuzxjë' lei len bë'ë quequë', rnë':

—Gul-gagu. Lë ni nac gdu ca nayá' nabana'.

²³ Gdel-lë'ë ca' tu zxíga'dau' len gudxë' Dios: “Xclenu'.” Ni'r bë'ë quequë', ati' glë'jcdë' lei yúgu'të'.

²⁴ Rë' lequë' Jesús:

—Lë ni xchõna' le run tsutsu didza' cub rucá'n tsahui', le núnlenë' bunách Dios. Rõn ni glalj ni'a quegac bunách zian.

²⁵ Le nactë rëpa' lbi'ili', cutur gui'ja' xisi uva ga gdxinr dza gui'ja' le cub ga ni' rna bë'ë Dios.

Rnë' Jesús gnë' Pedro cutu nunbë'ë Jesús

²⁶ Gdöd glul-lë' yöl-la' ba, gularujë' zjaquë' Gui'a Ga Rö'gac Yag Olivo.

²⁷ Ni'r gudxë' lequë' Jesús, rnë':

—Yúgu'tëli' gac chop ládxi'li', uca'nli' neda' na'a dzö', le nayúj lu guich la'y, rna: “Gdödda'-në' uyú bö'cu' zxila', ati' lásłasba' bö'cu' zxila' na'.”

²⁸ Töd ubana' lu yöl-la' gut, zi'al ca lbi'ili' tsija' luyú Galilea.

29 Ni'r Pedro gudxë' Jesús, rnë':

—Zal-la' lac chop ládxi'quë', luca'në' Li' yúgu'të', cutu ca' gac chop ladxa'a neda'.

30 Jesús gudxë' lë', rnë':

—Le nactë rëpa' li', la' dzö' niz, zi'a cödxlba' zxi'n druz le buróp lzu, tsonn lzu gnau' cutu núnbë'u neda'.

31 Ni'r gneynë' Dios Pedro, rnë':

—Zal-la' gátlentea' Li' tsazxön, cutu ca' gnia' cutu núnbë'a Li'.

Lëzca' cni gulanë' yúgu'të'.

Jesús rulidzë' Dios la' yël Getsemaní

32 Ni'r guladxinë' la' yël Getsemaní Jesús len bönni' da'quë' Lë', ati' gudxë' lequë' Jesús, rnë':

—Gul-có' ni, tsal tsija' neda', tsajlidza'-në' Dios.

33 Bchë'ë Pedro len Jacobo len Juan, ati' gzu lahuë' rdzöbnë' Jesús len rsëbi ladxë'ë.

34 Gudxë' lequë' Jesús, rnë':

—Huatzca' lu yöl-la' rsëbi ladxì'. Gul-cöz ni len gul-ná' yël.

35 Ni'r gzë'ë Jesús yeláti'dau' len butság lahuë' lyu, bulidzë' Dios. Gnabnë' Lë', chqui' huac, ucuitë' queë' le ral-la' saca' qui'ë dza na'.

36 Ni' rulidzë' Dios, rnë':

—Xúza'dau', yúgu'të huac gunu' Li'. Bcuit lë na' ral-la' saca' qui'a, san clëg ca rë'nda' neda', san ca rë'nnu' Li', gunu'.

37 Ni'r böjë' Jesús ga na' nacu'ë bönni' uséd queë', yajxaquë'ë lequë' tasië'. Gudxë' Pedro:

—Simón, ¿rastsu'? ¿Naru' cu rubijtsu' yen lau' tu chi'itëz?

38 Gul-ná' yël len gul-lidzë' Dios, gnábili'-në' cui gata' latj dulú'u yöl-la' lbi'ili' tu' xöhui'. Le

nactë bö' nacczli' zoacz sina', san lu yöl-la' bunách queëli' rcu'idi'li'.

³⁹ Ni'r zijë' leyúbl Jesús, rulidzë' Dios, len la' tuz ca gnë'.

⁴⁰ Cati' böjë' leyúbl ga na' nacu'ë, yajxaquë'ë lequë' tasië' le dxia bëhcál lauquë'. Cutu nözcnë' bizxa didza' lubi'ë, lë' Lë'.

⁴¹ Cati' böjë' le bunn lzu ga na' nacu'ë, rë' lequë':
—¿Rástsali'? ¿Ruzí'tsa ládxi'li'? Tsca'ti' gaz. Chb-dxin dza. Gul-yutsca', Neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, chnadöda' lu na'gac bunách dul-la'.

⁴² Gul-tsás, huayejru'. Gul-yutsca', chzë'ë bönni' na' udödë' neda' lu na'gac bunách.

Ta'zönë' Jesús

⁴³ Ni' ru'ë didza' ni Jesús, bdxinë' Judas, bönni' nabáblenë' chinnuë' na' da'quë' Jesús, ati' zá'clenë' lë' bönni' zian, nua'quë' guia tuchi' len yag. Nasöla'quë' lequë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi len bönni' gul tu'zejni'i.

⁴⁴ Judas, bönni' na' rudödë' Jesús lu na'quë' chnu-lui'inë' lequë' tu le gac bë' nu nac Jesús, gnë':

—Bönni' na' utság lahua'-në', Lë' na' Jesús. Gul-sönë' len gul-chë'ë. Gul-yutsquë'.

⁴⁵ Cati' bdxinë' ni' Judas, la' gbíga'të' ga na' zoë' Jesús len gudxë' Lë':

—Bönni' Usëdi, Bönni' Usëdi.

Ni'r butság lahuë' Jesús.

⁴⁶ Ni'r gulazönë' Jesús len gulachë'ë Lë' nadzunë'.

⁴⁷ Ni'r tuë' bönni' ni' dë'ë Jesús glijë' guia tuchi' len benë'-bi' huë' bi'i huen dxin queë' bxuz blau, bchuguë' guid nagbi'.

48 Jesús gudxë' bunách na', rnë':

—¿Narújtsali' nua'li' guia tuchi' len yag quië sönlí' neda', runlí' ca runlí' rzönlí'-në' gban?

49 Yugu' dza gzóalena' lbi'ili' rusédgacda' bunách ga nac nchil gdau' ati' cutu gzxönlí' neda', san rac cni quië utság le nayúj lu guich la'y.

50 Ni'r guluca'në' Jesús yúgu'të bönni' uséd queë', ta'zxundjë'.

Rzxundjbi' tubi' bi'i ra'bán

51 Zoabi' ca' ni' bi'i ra'bán zajnaubi' Jesús, nuxóaz cuinbi' lari' blaga'. Yugu' bönni' na' nachë'queë' Jesús gulazönë'-bi'

52 san busanbi' lari' na', xguidzbi' buzxundjbi'.

Rdxinë' Jesús lauquë' bönni' yúlahui' blau

53 Gulachë'ë Jesús lahuë' bxuz blau, ati' ni' guludubë' yúgu'të bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zejni'i len bönni' gdau' tu'sëdi.

54 Pedro yajnúuë' Jesús zi'tu' zi'tu'z, gyazië' lö'a lidx bxuz blau na' len grö'lenë' tsaxxón ni'a në'ë bxuz blau na', rutsë'i cuinë' ra' gui'.

55 Yugu' bxuz uná bë' len yúgu'të bönni' yúlahui' blau guluguiljë' tu le luspaguë'ë Jesús quië gac la'chuguë' queë' gatië' san cutu bi guludzölnë'.

56 Gulanë' queë' Jesús le cunác bönni' zian, san cutu yajlözgac le gulanë' queë'.

57 Ni'r gulazuinë' bönni' gulanë' queë' Jesús le cunác, ta'në':

58 —Netu' byöñitu' didza' bë'ë bönni' ni, gnë': “Uquindja' gdau' ni, lë ni naqui lu ni'a lu na' bunách, ati' tsonn dzaz uchisa' yetú le cunaqui lu ni'a lu na' bunách.”

59 Ni lë ni, cutu yajlözgac xtídza'queë'.

60 Ni'r gyasë' bxuz blau na' gatsj lahui'l bunách nacuá' ni', len gnabnë' Jesús, rnë':

—¿Naru' cu rubi'tsu' didza'? ¿Bizxa na' ta'në' quiu' bönni' ni'?

61 Jesús, dxiz zoë', cutu bi didza' rubi'ë. Gnabnë' Lë' leyúbl bxuz blau na', rnë':

—¿Naru' nacu' Li' Cristo, Zxi'në' Dios La'y?

62 Bubi'ë didza' Jesús, rnë':

—Naca'. Glé'ili' neda', Bönni' Nuhuöaquë' Gdu Bunách, soa' cö'a cuitië' yubél Dios napczë' yöl-la' huac cati' ni' huöda' lu böaj luzxbá.

63 Ni'r lu yöl-la' rley queë' bchözë' lari' nacuë' bxuz blau na', rnë':

—¿Nuzxar naquíniru' nu quixjö'?

64 Ryöniczli' ruca'në' Dios ca'z len didza' ru'ë. ¿Nacx runi lbi'ili'?

Yúgu'të' gulachuguë' queë' gatië'.

65 Ni'r gulazú lauquë' la'quë' tu'chijë' Jesús zxöna'. Guluseyjë' lahuë' len glundë' Lë' zi', ta'në':

—Gnë ya'atsca' nuzxa na' bë' Li'.

Gulagapë'ë ru'ë Jesús bönni' ni'a në'ë bxuz blau.

Rnë' Pedro cutu nunbë'ë Jesús

66 Cati' ni' zoë' Pedro lö'a zxan yu'u, bdxinbi' ga zoë' bi'i ngul huen dxin queë' bxuz blau na'.

67 Cati' blé'ibi' Pedro, rö'ë rutsë'i cuinë' ra' gui', buyubi' lë', rnabi':

—Da'u ca' li' Jesús, bönni' Nazaret na'.

68 Gdá'baguë'ë Pedro, rnë':

—Cutu núnbë'a-në', len cutu nözda' bizxa na' rnau'.

Burujë' Pedro yajsóë' ga nu ryaz lö'a. Ni'r grödxba' zxi'n druz.

69 Buyubi' lë' leyúbl bi'i ngul huen dxin na', len gzu laubi' rëbi' nup nacuá' ni':

—Bönni' ni dzaguë' lequë'.

70 Leyúbl gdá'baguë'ë Pedro. Yelati' gdzey të Pedro nup nacuá' ni', ta'ná:

—Le nactë dzagu' lequë', le nacu' bönni' Galilea. Yöl-la' rui'z quiu' didza' nac bë'u, le tuz ca rnëli'.

71 Gzu lahuë' Pedro rudxía dö' cuinë', len rneynë' Dios, rnë':

—Cutu ca' núnbë'a-në' bönni' na' rui'li' didza' ca nac queë'.

72 La' grödxtëba' zxi'n druz le buróp lzu. Ni'r yajneynë' Pedro didza' na' bë'ë Jesús, gudxë' lë': “Zi'a cödxlba' zxi'n druz le buróp lzu, tsonn lzu gnau' cutu núnbë'u neda'.” Cati' yajneynë' didza' ni, gzu lahuë' rbödxtsquë'.

15

Rdxinë' Jesús lahuë' Pilato, bönni' rna bë'ë

1 Ni' nac zildau', glun xtídza'quë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gul tu'zejni'i len bönni' gdau' tu'sëdi, len yúgu'të bönni' yúlahui' blau. Ni'r gulachë'ë Jesús náguë'ë len guludödë' Lë' lu në'ë Pilato, bönni' rna bë'ë.

2 Pilato gnabnë' Jesús, rnë':

—¿Naru' nacu' Li' Bönni' gna bé'inë' bunách judío?

Bubi'ë didza' Jesús, rnë':

—Ca nacz rnau'.

3 Zian le guluquíë' Jesús bxuz uná bë'.

4 Ni'r gnabnë' Lë' leyúbl Pilato, rnë':

—¿Naru' cu rubi'tsu' didza'? Bzëtsca' nagu' cáti'ga zian le ta'në' quiu'.

5 Cutu bi didza' bubì'ë Jesús. Ca' guc, bubannë' Pilato.

Ta'chuguë' queë' Jesús gatië'

6 Dë tu le runë' Pilato cati' rac lni na', rusanë' quegac bunách tu bönni' nadzunë' lidx guia, núti'tëz nu ta'náb.

7 Nadzunë' lidx guia bönni' lë' Barrabás, ati' dza-gguë' lë' yela'quë' lzë'ë, bönni' guludödcde' bunách cati' guladá'baguë'ë yúlahui'.

8 Cati' guladxín ni' bunách zian, gulazú lauquë' ta'nabë' lahuë' Pilato gunë' quequë' ca runczë'.

9 Bubi'ë didza' Pilato, rnë':

—¿I rë'nili' usana'-në' queëli' Bönni' Gna Bé'inë' Bunách Judío?

10 Cni gnë' Pilato le ráquibe'inë' guludödë' Jesús lu në'ë bxuz uná bë' le tu'zxé'inë' Lë'.

11 Gulagu'ë xla láchxi'gac bunách zian na' bxuz uná bë' na', quië la'nabë' lahuë' Pilato usanë' lu na'quë' Barrabás.

12 Ni'r gnabnë' lequë' leyúbl Pilato, rnë':

—¿Bizxa rë'nili' guna' queë' bönni' na' rui'li' lë', Bönni' Gna Bé'inë' Bunách Judío?

13 Glu'ë zidzj didza', ta'në':

—Bdë'ë lë'i yag cruz.

14 Gnabnë' lequë' Pilato, rnë':

—¿Bizxa caz dö' nu'ë?

Leyúbl tu'ë zidzj didza', ta'në':

—Bdë'ë lë'i yag cruz.

15 Le gu'nnë' Pilato gunë' ga la'dzág láchxi'gac bunách zian na', busanë' lu na'quë' Barrabás. Ni'r gna bé'inë' nu quin Jesús, ati' budödë' Lë' lu na'quë' bönni' ludë'ë Lë' lë'i yag cruz.

16 Ni'r gulach'ë Jesús lö'a yúlahui' bönni' rjaquë' gdil-l, ati' ni' gulutubë' lza'quë'.

17 Gulugacuë' Jesús lari' xna, len glunë' tu bregui' zxuza' në'i yötsi', guludxië' icjë'.

18 Ni'r gulazú lauquë' tu'lidzë' Jesús, ta'në':

—Yöl-la' ba li', rna bé'inu' bunách judío.

19 Gulaguinë' gui icjë' len guluchijë' Lë' zxöna'. Guluzechu zxibquë' lahuë', len lu yöl-la' rutítj glunë' Lë' ba la'n.

20 Cati' budx gulutitjë' Lë', gulugúë' lari' xna na' nacuë' ati' gulugacuë' Lë' lari' queëczë'. Ni'r gulach'ë Lë' ni'l yúlahui' na' quië tsajda'quë' Lë' lë'i yag cruz.

Tu'dë'ë Jesús lë'i yag cruz

21 Glunë' ga gu'ë yag cruz queë' Jesús bönni' Cirene, rdödzë' ni' zuzë'ë ladj guixi'. Lë' Simón, len naquë' xuzcbi' Alejandro len Rufo.

22 Gulach'ë Jesús latj nazí' lei Gólgota, tu didza' hebreo le rna lu didza' xidza', Latj Qui Böga' Icjru'.

23 Glu'ë le gui'jë' Jesús xisi uva nutsi'i nör sla' qui mirra, san Lë' cutu gu'ë.

24 Ni'r guludé'ë Lë' lë'i yag cruz, ati' gulaguisië' lari' nacuë' Jesús, gulazí' qui queëquë' bönni' na' rjaquë' gdil-l. Gulubijë' le gac bë' quië la'nöznë' bizxal gdel-la' qui queëquë'.

25 Nac gdu xsil cati' guludé'ë Lë' lë'i yag cruz.

26 Didza' na' guluzóë' lë'i yag cruz icjlë' Jesús ca nac le tu'quië' Lë' rna cni: “Bönni' Rna Bé'inë' Bunách Judío.”

27 Tsazxön guludá'lenë' Jesús lë'igac yag cruz chopë' gban, tuë' cuit lë'ë yubél len yetué' cuit lë'ë yögl.

28 Cni guc, butság lë na' nayúj lu guich la'y, rna: “Gbáblenë' bönni' tua'dö'.”

29 Bönni' ta'dödë' ni' tu'lídz zi'ë Jesús, tu'tá icjquë', ta'në':

—¡Ja! ¿Naru' uquindjtsu' gdau' queë' Dios ati' tsonn dzaz uchistsu' lei?

30 Buslá cuinu' na'a len bötj lë'i yag cruz na'.

31 Lëzca' cni tu'titjë' Lë' yugu' bxuz uná bë' len bönni' gdau' tu'sëdi, të lza'quë' tuë' yetúë':

—Bunách yubl buslé', san cutu gac uslá cuinë'.

32 Ta'në' ca':

—¡Ja! ¿Nactsu' Cristo, Bönni' Gna Bé'inë' Bunách Israel? Bötjtsca' na'a lë'i yag cruz quië glé'itu' ati' tséjlë'tu' Li'.

Gululídz zi'ë ca' Lë' bönni' na' da'quë' tsazxön len Lë' lë'igac yag cruz.

Le guc cati' gutië' Jesús

33 Cati' bdxin gdu huagbíd, bchul gdu'të yödzlyú, guc cni ga bdxintë' gdu rdöd xhuö.

34 Gdu rdöd xhuö na' bë'ë zidzj didza' Jesús, rnë':

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani?

Didza' hebreo ni rna lu didza' xidza': “Dios quia', Dios quia', ¿bizx quië nubíj ladxu'u neda'?”

35 Gulayönnë' didza' ni bönni' nacu'ë ni', ati' ta'në':

—Gul-zëtsca' nagli'. Elías rulidzë'.

36 Ni'r gxíti'ë bönni' nutsë'ë ladjquë', buxúpinë' nup zi tu le blul ri'j nis. Budë'ë lei lahui gui len bë'ë le xupë' Jesús, rnë':

—Cözttsca'ru', uyuru' chqui' huidë' Elías uzötjë' Lë'.

37 Grödxyë'ë zidzj Jesús, guttë'.

38 Bröza' lari' yödx nal-la' lu gdau', bruj chopl, gdel-la' icjl burujtë zxanil.

39 Bönni' na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l zuinë' lahuë' Jesús, blé'inë' ca na' guc grödxyë'ë Jesús, guttë', ati' gnë':

—Le nactë bönni' ni guquë' Zxi'në' Dios.

40 Nacua'nu ca' ni' ngul, zi'tu'z tu'yunu. Nútsa'cnu ladjcnu María Magdalena len Salomé len María, xna'cbi' Jacobo cuidi' len José.

41 Ngul ni yjáclennu Jesús cati' ni' gdë' luyú Galilea, gláclennu Lë', gulagu'nu le glahuë'. Nacua'nu ca' ni' yela'cnu ngul zian gulazá'clennu Lë' lu yödz Jerusalén.

Ta'gu'ë Jesús yeru ba

42 Chza' ral len nac dza tu'pë'ë, dza zi'a gdxin dza la'y quequë' bönni' judío.

43 Qui lë ni na' bidë' José, bönni' yödz Arimatea, naquë' bönni' blau ladjquë' bönni' yúlahui' blau, len rbözë' ca' dza gna bë'ë Dios. Gdu ladxë'ë gyazië' ga na' zoë' Pilato len gnabnë' lë' gu'ë lë' latj u'ë Jesús.

44 Bubannë' Pilato le gnë' chgutië' Jesús, ati' bulidzë' bönni' na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l quië gnabnë' lë' chqui' chnatië' Jesús.

45 Cati' byönnë' ca na' gnë' bönni' na' nacu'ë lu në'ë bönni' rjaquë' gdil-l, bë'ë José latj u'ë Jesús.

46 Ni'r José na' gu'uë' lari' záqui'tsqui, ati' buzötjë' Jesús lë'i yag cruz len buchólinë' Lë' lari' záqui'tsqui na'. Ni'r glu'ë Lë' yeru ba nadj lë'i gui'a guiöj. Budë'ë tu guiöj blag zxön ga nu ryz ba na'.

47 Tu'yunu ga na' rgu'ë Jesús María Magdalena len María, xnë'ë José.

16

Rubanë' Jesús lu yöl-la' gut

¹ Cati' chnadöd dza la'y quegac bunách judío le nac dza sábadó, ta'zi'nu yugu' le rla' zxix quië tsajlu'cnu Jesús María Magdalena, len Salomé, len María, xnë'ë Jacobo.

² Ni' nac zildau' dza domingo, yjacnu ra' yeru ba queë'. Guladxinnu ni' cati' zi'a blen gbidz.

³ Të lza'cnu:

—¿Nuzxa cuatsa queëru' guiöj na' da' ga nu ryz ba queë'?

⁴ Cati' guladxinnu ni', guluyunu len gulalé'inu chnadúa guiöj na', ati' guiöj zxön nac.

⁵ Gulayu'nu yeru ba lë'i gui'a guiöj na', ati' ni' gulalé'inu-bi' tubi' bi'i bönni' ra'bán, nacbi' gbaz la'y queë' Dios. Rö'bi' tsa'a yubél lu yeru ba na', nácubi' lari' tunn chguichdau'z. Gládxitsquinu.

⁶ Ni'r gudxbi' lecnu bi'i na', rnabi':

—Cutur gádxili'. Ruguiljli' Jesús, bönni' Nazaret, Nu na' gda' lë'i yag cruz. Chbubanë'. Cutu zoë' ni. Gul-yú ga ni gulagu'ë Lë'.

⁷ Gul-tséaj na'a, gul-tsajtixjöi' ca' yugu' bönni' uséd queë' lenca' Pedro, guiëli' lequë': “Tsjjë' Jesús zi'al ca lbi'ili' luyú Galilea. Ni' ulé'ili'-në' ca na' chgudxczë' lbi'ili'.”

⁸ Ni'r gulurujnu ni', guluzxundjnu ra' yeru ba na' le ta'zxiznu lu yöl-la' radxi rdzöbi quecnu. Nutu nu glënu ca' le tádxinu.

Ruluí' lahuë' Jesús launu María Magdalena

⁹ Cati' bubanë' Jesús zildau' dza domingo na', buluí' lahuë' zi'al launu María Magdalena, ngul na' bubijë' gadx bö' xöhui' gulayú'u lënu.

10 Gyeajnu yajtíxjöi'nu nup na' guladalen Jesús. Nup ni ta'sëbi ládxi'gac len ta'bödx.

11 Cati' gulayönnë' didza' rui'nu, zoë' nabanë' Jesús ati' blé'icznu Lë', cutu gulayejlë'ë lënu.

Ta'lé'inë' Jesús chopë' bönni' usëd queë'

12 Gdöd na', nadzá'l buluí' lahuë' Jesús lauquë' chopë' bönni' usëd queë' yu'uquë' nöz, zjaquë' ga nac ladj gixi'.

13 Ni'r yjaquë', yajtíxjöi'cnë' yezíca'rë', ati' ni xtídza'quë' cutu gulayejlë'ë.

Le rgu'ë Jesús lu na'quë' bönni' gbaz queë'

14 Ga yajseytë, buluí' lahuë' Jesús lauquë' idx-ineajtë' tsal ni' rö'quë' tahuë', ati' gdil-lë' lequë' le cutu ta'yejlë'ë Lë' len le nac zid icj ládxi'dau'quë', cutu gulayejlë'ë xtídza'gac nup na' gulale'i Lë' nubanë'.

15 Ni'r gudxë' lequë', rnë':

—Gul-tséaj gdu yödzyú tsjenli' lban qui didza' dxi'a laugac yúgu'të bunách.

16 Nu tsejlë' neda' len gdil nis, ulá nu na', san nu cutu tsejlë', grugu qui, gat nu na'.

17 Le lac bë' ni lunë' bönni' la'yejlë'ë neda'. Lu-gunë' dxin la' neda', lubijë' bö' xöhui' yu'ugac bunách len lu'ë didza' yubl.

18 Chqui' la'zönë'-ba' bël lu na'quë', o chqui' li'jë' le nachë' yöl-la' gut, cutu bi gun quequë'. La'xóa në'ë nup te'i, ati' luhuöactë.

Ruhuëpë' yehua' yubá Jesús

19 Cati' budx bë'lenë' lequë' didza' ni Xanru', buchisë' Lë' Dios yehua' yubá ga ni' grö'ë cuitië' yubél Dios.

²⁰ Gularujë' lequë', rjenquë' lban yúgu'të yödz.
Gúclenë' lequë' Xanru', benë' ga glunë' le nacgac
bë' nac gdutë li didza' tu'ë. Ca' nac.

Didza' cub rucá'n tsahui'
New Testament in Zapotec, Southern Rincon
(MX:zsr:Zapotec, Southern Rincon)

copyright © 1992 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Zapotec, Southern Rincon

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Zapoteco, Rincón Sur [zsr], Mexico

Copyright Information

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Zapotec, Southern Rincon

© 1992, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

7feac3cb-fa00-54f1-b2be-b4d6aa29755b